

172/1

En peu de Pau

butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament

Nº 2 JULIOL-AGOST-SETEMBRE 1984 Preu de l'exemplar: 150 pts.

17. OCT. 1984



Fora les armes!

Informe del SIPRI sobre Espanya - Entrevista amb E.P. Thompson - IIIª Convenció europea pel desarmament nuclear - Crònica de la primavera per la pau - La desnutrició infantil - Una iniciativa catalana per al desenvolupament - Educació per la pau -

En peu de Pau

butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament

Nº 2 JULIOL-AGOST-SETEMBRE 1984

SUMARI

Editorial: Balanç d'una primavera.....	pàg. 3
La nova política de defensa espanyola segons el SIPRI (Producció i exportació d'armes) (I). Evamaria Loose Weintraub.....	pàg. 5
Conversando con E.P. Thompson, Rafael Grasa, Verena Stolcke.....	pàg. 8
La cooperació al desenvolupament des de Catalunya, Agustí Vinyamata.....	pàg. 12
Campanya de llavors: tot buscant l'autosuficiència, entrevista amb Henk Hammelinck.....	pàg. 13
Educació per la pau: treballant al cicle inicial i mig (Una experiència italiana), Aldo Palloti.....	pàg. 14
Supergeneradors a Europa: la bomba per passat demà, Xavier Garcia.....	pàg. 16
Perugia 84: IIIª Convenció de l'E.N.D.: — Una ciutat, una atmòsfera, una gent Rafael Grasa.....	pàg. 17
— El grupo de afinidad de mujeres Violeta Ibáñez.....	pàg. 19
— Carta abierta de la delegación española a todas las delegaciones.....	pàg. 20
La Llei d'Objecció, Xavier Riús.....	pàg. 20
La desnutrición, un trágico mal que tiene solución, James Grant (Unicef).....	pàg. 22
PRIMAVERA PER LA PAU.....	pàg. 24
20 de maig a Barcelona: tú també hi eres, oi? (p. 24); 1es. Jornades sobre el perill de guerra nuclear (p. 25); Pals, el clam de la pau (p. 26); 3 de juny a Madrid: mig milió de neutralistes (p. 26); "Bases? Quines bases?" (p. 26); Valladolid contra el militarisme (p. 27); Va- lladolid, qui som? (p. 27); La marcha a Aragón, corriendo por la paz (p. 28).	
INFORMACIONS BREUS.....	pàg. 29
CONVERSES FILOLÒGIQUES: Això diuen Pompeu de Pau.....	pàg. 35

Redacció:

Carme Castells, Rafael Grasa, Elisa Grau, Violeta Ibáñez, Toni Pigrau, Joan Manuel Romani, Josep Torrell, Agustí Vinyamata.

Col.laboradors:

Victoria Abellán, Mariano Aguirre, Alfons Banda, Vicenç Fisas, Luis Garcia Ramos, Joan Gomis, Xavier Masllorens, Arcadi Oliveres, Victor Rios, Enric Tello.

Editada amb el suport de:

Associació de mestres Rosa Sensat, Centre de Treball i Documentació, CIDOB, Comitès per la pau de les comarques gironines, Comitè Antinuclear de Catalunya (CANC), Comitè del Guinardó per la pau i el desarmament, Fundació per la pau, Intermón, Justícia i pau, Mans Unides-Campanya contra la fam, Revista i col·lectiu mientras tanto, Moviment 0,7%, Pax Christi.

EN PEU DE PAU no fa necessàriament seves les opinions dels seus col·laboradors.

En peu de pau
carrer Gran de Gràcia 126-130
08012-Barcelona.
Tl.: 217 95 27

Publicació bimestral
Suscripció normal: 900 ptes.
Suscripció d'ajut: 1.500 ptes.

Dipòsit Legal: B/16.944-84
Imprès a Gràfiques Canigó, Mallorca
206. 08036-Barcelona.

Reproducció del cartell anunciador de la IIIª Convenció de l'E.N.D. (Quadre de la Galleria Nazionale de l'Umbria).

Nota informativa d'interès per a tothom

Sempre és dolorós anunciar als lectors i lectores un canvi de preu. Sovint cal recórrer als arguments més repetits: el paper, que no para de pujar; les dificultats per trobar publicitat; l'elevat cost de la seguretat social dels treballadors...

Així que ens estalviarem l'enotjós tràmit de justificar el canvi de preu i us estalviarem a vosaltres la inevitable sensació de presa de pèl que això necessàriament comporta.

Tot confiant que la nostra difícil posició serà entesa amb bon peu, aprofitem l'avinentesa per anunciar-vos un nou preu de pau: des del número 2, és a dir, aquest, i per ara serà de 150 ptes. Disculpeu-nos. Gràcies. EN PEU DE PAU.

En peu de Pau
butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament

Número 1, maig-juny 1984. Preu de l'exemplar: 175 pts.

En peu de Pau
butlletí sobre pau, desarmament i desenvolupament

Nº 2 JULIOL-AGOST-SETEMBRE 1984 Preu de l'exemplar: 150 pts.



Editorial

Carta de la Redacció

Tens a les mans el número 2 de la revista EN PEU DE PAU. Quan planificàvem la publicació l'haviem fet correspondre als mesos de juliol-agost. Ho confessem: l'estiu ha estat més fort. Molt sovint desig i realitat no coincideixen, encara que EN PEU DE PAU maldarà per aconseguir-ho; l'inevitable s'ha imposat: malgrat el caràcter bimestral, el número de l'estiu correspondrà per sempre més als mesos de juliol-agost-setembre. Sigui.

Haviem de compensar, però, la teva abstinència i hem volgut oferir-te una crònica sentimental de la PRIMAVERA PER LA PAU. Segur que tú també hi eres, oi? A més a més, podràs trobar la primera part de l'estudi del SIPRI sobre la nova política de defensa espanyola, informació sobre una iniciativa catalana d'ajut al Tercer Món (el Centre de Salut de Beboró), una entrevista amb E.P.

Thompson, una crònica de la Convenció de l'END a Perugia..., sense oblidar una llarga secció d'informacions breus. Per cert, no et descuidis d'enviar-nos les informacions, neguits, projectes del teu grup, poble, organització, la llista del material de què disposeu (adreces, preus...). Tot serà publicat i ens ajudarà a tots.

També esperem la teva subscripció; és la garantia de la nostra independència. Finalment, volem demanar-te disculpes: la lletra és de vegades petita: teniem molt de material i poc espai (no t'expliquem quant ens ha costat de deixar pàgines bens interessants sense publicar). Escriv-nos. A finals d'octubre tornarem a veure'ns: un informe sobre Centreamèrica i l'inici d'un dossier sobre Europa i l'OTAN ocuparan la major part de les planes. Fins aviat.

En peu de pau

Balanç d'una primavera

Milions de persones s'han congregat els darrers anys arreu del món per demanar pau en actes imaginatius que han reunit a sectors diferents, ideològicament dispersos. Un llarg somni inhibidor de sentiments i raó havia acabat; la consciència dels pobles del món es despertà en saber del desplegament a Europa i els mars del món d'una nova generació d'armes nuclears dissenyades per al seu ús ràpid i intencional. Quedaven enrera anys de dissuasió, de repetir que les armes nuclears només servien per evitar que "els altres" empresin les seves. La teoria de la dissuasió ha mostrat ser tan sòlida com un caramel: compacte amb una temperatura ambient baixa; amorfa i enganxifosa quan l'ambient s'escalfa. Suficient, tanmateix, per empastifar tothom. D'aquí, doncs, la por i la protesta.

Espanya també s'ha incorporat a la llarga **marxa per la pau**, tot i que el somni ha estat encara més llarg. La il·lusió de creure'ns fora de l'Europa on les grans potències mesuraven llur força, tot i que des de 1953 (des de la primera signatura del Tractat de Cooperació amb EE.UU) formàvem part de l'estructura de domini militar de la potència nord-americana; les dificultats d'una lluita contra la llarga dictadura que derrotà els pobles d'Espanya abans de l'era nuclear i la guerra freda; l'oblit de la bomba que ens dugué "l'amic nord-americà" (llevat de quan, per accident, queia sobre Pa-



lomaes); aquestes i altres raons augmentaren la inconsciència davant el perill, el nostre allunyament del problema nuclear i la política de blocs. Lenta-ment, però, ha anat augmentant la penetració social d'un moviment que s'imposa, també aquí, la tasca de remoralitzar el cos social, de mostrar que hi ha alternatives.

A l'hivern de 1981-82 es veié com les mobilitzacions espanyoles de condemna de la política de blocs, i de rebuig a acceptar la integració a l'OTAN, feien costat a les grans accions de protesta europees contra els euromissils i la política bel·licista de l'Administració

Reagan. Resorgiren els grans temes de la lluita contra el franquisme; pau, humanitat, solidaritat, llibertat, neutralitat foren paraules que hom sentí sovint al carrer. Tanmateix, les coses no anaren pas així al Parlament. La habilitat d'UCD en declarar de bon principi la desnuclearització del territori (fictícia mentre siguem blanc nuclear, cosa que continuarem essent mentre hi hagi bases estrangeres; falsa mentre no es signi el Tractat de no Proliferació nuclear), combinada amb el plantejament electoralista i poc ferm del PSOE i la renúncia del PCE a vincular el tema de l'ingrés a l'Aliança Atlàntica amb les bases estrangeres, aconseguiren que la discussió fos més viva al carrer que no a les Corts. El Pirineu es traslladà a l'hemicicle; ni un mot sobre els Cruise, els Pershing II, la "resposta flexible", els SS-20, ni un sol debat homologable als aleshores comuns als parlaments d'Europa occidental. El mateix moviment per la pau, amb una formulació justa però massa monotèmica, amb uns partits polítics (importants dins el moviment) neguitosos per la proximitat de les legislatives, acabà lligat, sense voler-ho, a l'estratègia del PSOE, que enlairava electoralment el tema del referèndum; el moviment anà diluint-se poc a poc, cedí la iniciativa.

Aquesta primavera de 1984, però, el moviment per la pau espanyol ha aconseguit un grau d'inscripció social notable, arrelat en el sentiment neutralista

visceral, poc polititzat de gran part de la població; aquest neutralisme que posen de manifest les enquestes (malgrat el 0,5% de variació a favor de les tesis atlantistes que ha detectat el govern), certament encara passiu i poc contrastat amb el llenguatge de guerra freda, s'ha manifestat al carrer amb serena rotunditat. I no pensem únicament en la manifestació del 3 de juny a Madrid (500.000 persones), en la cadena humana de Barcelona (100.000 persones), en la llarga marxa a Aragó, és a dir, en els grans actes; la rotunditat es manifesta sobretot en la profusió d'actes arreu l'estat, en la diversitat de dones i homes que hi participaren (gairebé de totes les edats, classes i condicions socials), en la capacitat d'erosionar el monolitisme del sistema, en la negativa, a jugar en terreny acotat.

El moviment per la pau espanyol ha demostrat aquesta primavera que és quelcom més que una "moda", que un abscés passatger del sistema. La permeabilitat que la societat ha mostrat respecte dels seus temes no és aliena al cansament i desencís que produeix la concepció de la política com "art del possible"; el moviment per la pau es nega a voler simplement el que ens diuen que és possible, reivindica una dimensió utòpica i comença a mostrar alhora que aquesta dimensió és realitzable. En definitiva, el moviment tradueix també una crítica de la forma tradicional d'entendre el quefer polític, que només crida a la participació en època d'eleccions.

L'actuació dels dirigents del PSOE d'ençà la victòria a les eleccions ha estat un factor decisiu d'aquest cansament. Els dirigents del PSOE han passat de l'ambigua crítica a l'OTAN de 1981 a ser portaveus de l'atlantisme, un canvi que, a més a més, fan mig d'amagatotis. Estem assistint a la crònica d'un engany anunciat: com eludir una promesa electoral, com canviar un sentiment popular, com esmenar el que abans havien dit sense gaires conseqüències electorals. Poc després de la marxa a Madrid del 3 de juny es digué que el país coneixeria l'opció del govern abans del Congrés del PSOE. Tanmateix, la decisió semblen tenir-la clara fa ja molt de temps: ens parlen d'incomptables dificultats que ningú conta, de pressions externes; s'inicien modernitzacions, que només tenen sentit dins l'OTAN, s'acusa al moviment per la pau, amb la connivència d'alguns sectors dels mitjans de comunicació i dels militars més reaccionaris (aquells de les "escaramuzas bullangueras rebozadas de vinillo gratuito a tantos rublos el hectólitro").

El govern sembla tenir clara la seva opció atlantista. Això és legítim, sobretot si es diu clarament, però també ho és que totes les opcions es tractin igualitàriament, que no es desqualifi-

qui antidemocràticament i prepotent l'opció d'una neutralitat activa davant la política de blocs. Aquesta és l'opció del moviment per la pau, era la de Morán fa un parell d'anys i sembla ser (de fer cas de les enquestes d'opinió) la de gran part de la població espanyola. La primavera per la pau ha evidenciat el desig de nombrosos espanyols de ser ciutadans i no súbdits, el seu propòsit de no deixar els temes de la seguretat i la defensa en mans d'uns quants experts. Alguns diaris han dit que el moviment per la pau havia desafiat el govern, que li havia plantejat un repte; no és pas aquesta la nostra sensació. El moviment per la pau ens recorda l'existència d'un repte, certament, però és un repte adreçat a tota la societat espanyola: evitar que es sostreguin al control democràtic de tots, decisions que afecten la seguretat de tot-hom. En criticar les actuacions dels dirigents d'un partit, el que realment critica el moviment per la pau és la concepció tradicional de la política com un art de fer que els pobles vagin on no volen anar.

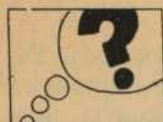
Quins seran els propers passos del moviment per la pau? Malgrat la polèmica interna i l'existència d'alguna actitud que sembla donar per perdut (o poc interessant) el tema del referèndum, aconseguir la convocatòria clara i ràpida del referèndum continuarà sent important. Un referèndum clar per sortir de l'OTAN tindria relevància històrica perquè podria possibilitar la participació de tota la població en un debat a fons sobre les opcions de seguretat i defensa, l'ocasió de situar els experts en el seu lloc. Tanmateix, si el moviment per la pau vol aconseguir que el seu "No a l'OTAN", primer pas d'una política de neutralitat activa, la seva renúncia a les bases estrangeres, la seva crítica de l'increment dels pressupostos militars, etc., siguin majoritàriament compartits per la població espanyola haurà de recórrer a una estratègia d'indisciplina electoral. Cal que, si el referèndum arriba i és clar, es voti

en consciència, independentment de l'opció i recomanació de partit. Les enquestes d'opinió (per exemple la de Sofemasa publicada a "El País" el 27 de novembre de 1983) mostren que ni tan sols entre els votants d'opcions clarament conservadores és majoritària la postura pro OTAN i favorable a les bases. Si la campanya, però, esdevé —com podria succeir per interessos diversos i proximitat cronològica— un pròleg de les properes legislatives, si hom deixa que el ciutadà sigui simplement votant, si hom permet que continuï la intoxicació, si el debat es polaritza entorn del model de societat, si s'accepta la trampa de considerar el referèndum com una elecció entre l'est i l'oest, si hom cau en la temptació d'aprofitar la polèmica per mostrar-se com a fidel dipositari de les "essències" (dretanes o esquerranes), el moviment per la pau perdrà probablement una de les raons de la força i credibilitat que la primavera per la pau han evidenciat: el seu tarannà nou, alternatiu, la seva capacitat d'engrescar a sectors ideològicament dispars (s'equivoquen, per defecte, aquells que després de la cadena de Barcelona i de la manifestació a Madrid parlaren de "l'esquerra surt de bell nou al carrer"), la seva negativa a acceptar la disjuntiva entre "est" i "oest".

En el llenguatge popular, a pagès, la paraula "primavera" té connotacions de preludi, de preparació ("la primavera de l'estiu"). També les té en aquest cas, per al moviment per la pau. Estem davant una llarga marxa que haurà d'unir voluntats i aplegar forces fins que els governs, com deia Russell, es vegin obligats a permetre que la humanitat sobrevisqui; tot just comencem a donar els primers passos. La primavera per la pau no ha estat flor d'un dia ni una erupció incòmoda però passatgera.

Rafael Grasa





Estat de la qüestió

La nova política de defensa espanyola segons el SIPRI

Producció i exportació d'armes

(1ª Part)

por Evamaria Loose-Weintraub (SIPRI)

El SIPRI YEARBOOK. World Armaments and Disarmament és tota una institució d'aparició anual. L'edita el Stockholm International Peace Research Institute (Institut internacional d'investigació sobre la Pau d'Estocolm), el SIPRI, un institut independent d'investigació sobre pau i conflictes. Es fundà l'any 1966 per commemorar els 150 anys de pau sueca ininterrompuda. Està finançat pel Parlament suec, però el seu personal, el Consell directiu i el Consell científic són internacionals. L'actual director és Frank Backlaby. L'anuari té una estructura relativament fixa (parts dedicades a cursa d'armaments nuclears, armaments mundials, control d'armes) però una important variabilitat en els capítols que formen cadascuna d'aquestes parts, capítols que són encarregats a diversos especialistes (de vegades aliens al personal estrictament contractat pel SIPRI).

L'anuari de 1984, presentat el proppassat mes de juny, inclou per primer cop un capítol

dedicat a Espanya (abans naturalment figurava a estadístiques, comparacions numèriques, etc.), redactat per EvaMaria Loose-Weintraub. És justament aquest capítol un bon resum de la nova política de defensa espanyola, amb una descripció general de la indústria d'armaments i de les seves exportacions, el que us oferim íntegrament per cortesia de l'autora i del SIPRI. Creiem que és innecari insistir en la importància del fet que el SIPRI dediqui aquest capítol a Espanya: la pertinença —en discussió— a l'OTAN, les relacions entre govern i FF.AA., els programes de modernització, la producció i exportació d'armes (principals eixos de la política de defensa actual) són temes prou candents, que fan de la defensa espanyola tema internacional.

Per últim, no podem estar-nos de recordar el brutal augment de les exportacions d'armes al Tercer Món: el total de 1981 era de 44 milions de dòlars (a preus

constants de 1975); l'any 1983 de 332 milions de dòlars, esdevenint ja el 3,8% del total de les importacions d'armes del Tercer Món. D'altra banda, tothom sap que no s'és (com explica el propi SIPRI) massa rigorós a l'hora de judicar els destinataris: tant se val una dictadura com una democràcia. Ni tan sols és un inconvenient que el país destinatari estigui en guerra: el cas de les continuades exportacions d'armes a Iraq (helicòpters, per exemple) n'és una bona mostra. Encara més, sembla que hi ha força indicis que el gas nerviós (mostassa) utilitzat pels iraquies s'havia aconseguit utilitzant en gran part material espanyol (per cert, continuarem informant-vos d'això molt aviat). Sigui com sigui, aquí tenim un nou motiu de preocupació del moviment per la pau espanyol: la decidida voluntat del govern de fer que Espanya jugui un paper cada cop més gran com a exportador d'armes, i per tant, com a productor.

En peu de pau

I.—Introducció

L'actual règim constitucional espanyol ha evolucionat a partir d'una dictadura de 40 anys, molt orientada cap als militars i gaudint de llur suport. A les eleccions del 28 d'octubre de 1982 el PSOE obtingué la majoria. El principal objectiu domèstic del President del govern, Felipe González, i del seu partit consisteix a consolidar l'encara fràgil democràcia, car les forces armades espanyoles continuen plantejant importants problemes.

Pel que fa a temes de defensa, les tres àrees fonamentals afectades pel nou rumb polític del país són la pertinença d'Espanya a l'Aliança Atlàntica (OTAN), les relacions entre el govern i les forces armades, i els programes de modernització de les forces armades.

L'exèrcit rebrà equipament bèl·lic seguint les línies mestres de l'important pla de dotació 1982-1990 que fou introduït per l'anterior govern. Aparentment, i per tal de tranquil·litzar l'exèrcit, no s'han alterat els plans per adquirir nous tancs i míssils superfície-aire, però en comptes de comprar simplement noves armes, es negocia la co-producció i producció sota llicència. La indústria de defensa espanyola està fent grans esforços per produir armes, na-

cionals i en coproducció amb d'altres països, especialment en els sectors naval, d'aviació i de vehicles. L'interès dels dirigents espanyols i de les indústries de defensa pels mercats estrangers no és nou. Segons estadístiques espanyoles, Espanya augmentà les seves exportacions d'armes en 1982 més o menys un 57%, passant d'un total d'uns 393 milions de dòlars l'any 1981 a 620 milions de dòlars l'any 1982.

II. La política de seguretat espanyola

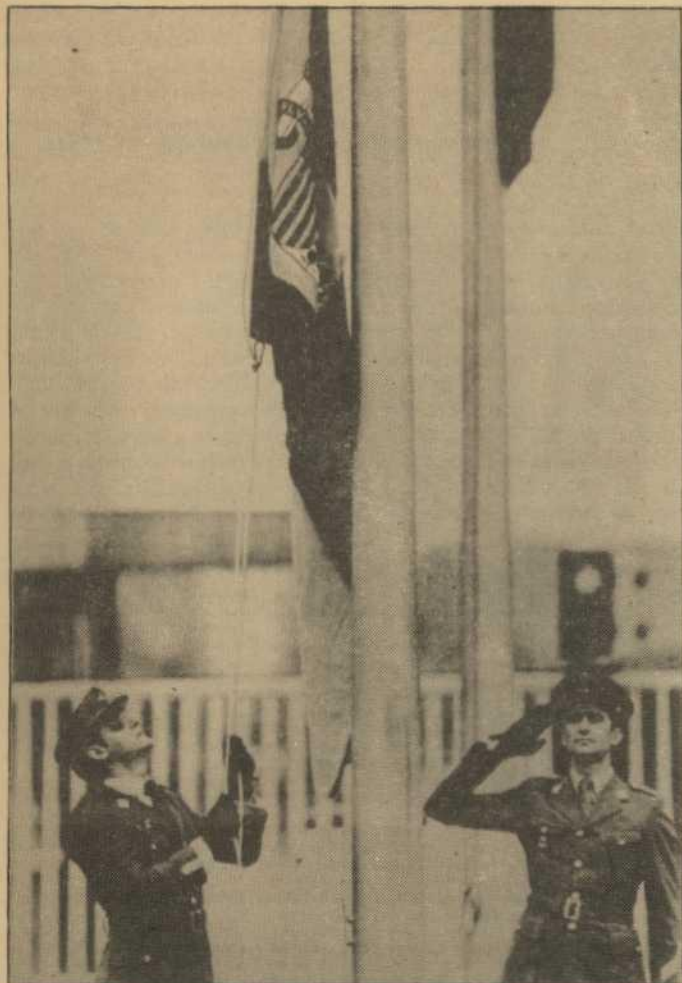
OTAN

Des de la seva creació el PSOE ha estat partidari d'una política de no alineament. Tanmateix, poc temps abans de les eleccions, el retorn a la democràcia permeté l'admissió d'Espanya a l'OTAN. El seu estatus equival actualment al de Grècia a la dècada dels 70: és membre de l'Aliança però no de l'organització militar.

El programa adoptat pel PSOE al seu darrer Congrés (1981) incloïa una declaració de neutralitat espanyola i s'estipulava que Espanya havia de tenir una política de defensa independent. Hom argumentava que la pertinença a l'OTAN podria involucrar Espanya en el conflicte Est-Oest i posar en perill les valuoses relacions amb els països

del Tercer Món, particularment amb els països àrabs i latino-americans, amb els que Espanya desitja mantenir relacions especials.

S'ha de celebrar un referèndum nacional, possiblement durant 1985. Ara per ara, tres serien les alternatives que es plantejarien a l'electorat: a) la total pertinença a l'OTAN; b) la sortida de l'OTAN; c) el manteniment de "l'actual situació, és a dir, que Espanya pertanyi a l'OTAN però no a la seva estructura militar" (2). El PSOE es definirà al respecte en el seu proper Congrés, el mes de Desembre de 1984. Si no canvia la seva política actual, el partit farà campanya contra la pertinença a l'OTAN (3). Una enquesta d'opinió (juny 1983) mostrava que el 56% de la població espanyola era contrària a la pertinença a l'OTAN, mentre que el 27% dels enquestats ni tan sols no coneixien la temàtica.



5 de juny 1982. La bandera espanyola s'hisca a Brussel·les.

Els acords hispano-nord-americans sobre les bases

Una altra qüestió molt debatuda en relació amb la política de seguretat és la de les bases nord-americanes, instal·lades a territori espanyol d'ençà 1953 i que tenen conseqüències de gran abast per a la posició espanyola en qualsevol conflicte que impliqui als Estats Units a Europa o a l'Orient mitjà.

Les negociacions sobre la renovació de l'acord bilateral entre EE.UU. i Espanya es completaren el 27 de juliol de 1982, i el 20 d'abril de 1983 el nou govern espanyol ratificà l'Acord d'Amistat, Defensa i Cooperació, però amb algunes importants modificacions. D'acord amb el canvi de govern, s'acordà un protocol amb EE.UU. que eliminava qualsevol requeriment sobre la integració d'Espanya en l'estructura militar de l'OTAN. Si Espanya canviés el seu estatus amb relació a l'OTAN, EE.UU.

hauria d'invocar una nova ronda de negociacions. Espanya ha atorgat a EE.UU. el dret a continuar emprant les diverses instal·lacions existents a territori espanyol, útils per fins nord-americans i de l'OTAN. Les principals instal·lacions implicades són el complex naval de Rota i les bases aèries de Torrejón, Zaragoza i Morón (5). Com a contrapartida, EE.UU. declarà que Espanya rebria 415 milions de dòlars per any en concepte d'assistència, dels quals 400 serien en concepte de vendes militars estrangeres (FMS/Foreign Military Sales) amb crèdits garantits, 12 milions de dòlars en fons d'ajut econòmic (ESF/Economic Support Funds) i 3 milions de dòlars en concepte d'Educació i formació militar internacional (IMET/International Military Education and Training) (6).

Paral·lelament, Espanya ha signat contractes de defensa amb EE.UU. per valor de 35.000 milions de dòlars per al període 1982-83 (7). En alguns aspectes els acords s'han considerat com restrictius per a les opcions espanyoles, perquè Espanya desitja co-produir equipament tecnològic avançat. Això desenvoluparia la seva naixent indústria electrònica, però EE.UU., a diferència de potencials socis d'Europa occidental, no vol fomentar-ho.

III. Les relacions civils-militars

Un dels propòsits de la pertinença a l'OTAN, pel que fa als elements més progressius de la jerarquia militar espanyola, era reduir llur aïllament. L'intent de cop d'estat de l'any 1981 accelerà la reorganització de l'alt comandament, però un grapat d'oficials d'alta jerarquia de l'exèrcit encara estan fortament compromesos amb els valors de l'època de Franco. Els canvis en la formació, l'educació i la selecció d'oficials han estat molt graduals i quan el ministre (socialista) de Defensa Narcís Serra anuncià canvis importants en l'organització militar tingué alhora cura de no ofendre la jerarquia militar tradicional.

Per tal de contenir l'inquietud interna al si del cos militar, el govern socialista ha enviat al Parlament dues importants reformes: el programa de modernització de les forces terrestres (també conegut com **META**) i la llei de defensa nacional. Tot i que el primer programa havia estat originàriament redactat pels caps de l'estat major de l'exèrcit fou el nou govern qui el posà en funcionament. Segons el

BASES EXTRANJERAS EN



programa **META**, l'any 1990 hom haurà d'haver reduït les tropes de 230.000 homes a 150.000, així com el cos d'oficials en un 25%; s'introduirà un sistema de promoció flexible, que substituirà la antiguitat pels mèrits, i el servei militar obligatori es reduirà de 18 a 12 mesos; també es reduiran de nou a sis les zones de comandament (8).

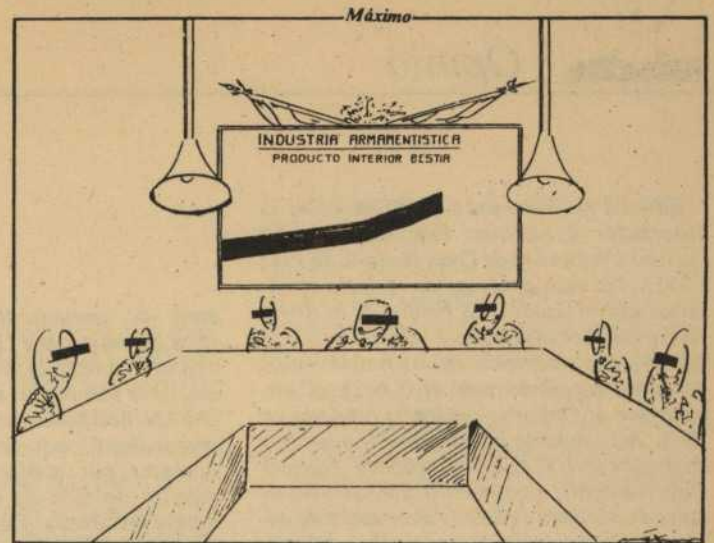
Com a mínim tan important com el programa **META** és la llei de defensa nacional que el govern exposà a finals de 1983 al Parlament com a part del programa de reorganització militar. La llei canvia radicalment l'actual estructura de comandament i estableix que els temes de defensa nacional són responsabilitat del President del Govern, afirmant d'aquesta manera la primacia civil sobre les forces armades.

IV.—Despeses militars i política d'adquisició d'armes.

Segons les xifres del SIPRI, corregides pel que fa a la inflació, les despeses militars espanyoles durant el període 1974-83 s'han incrementat en una taxa anual com a mitjana del 4,1%, una xifra considerablement superior al 1,6% de taxa de creixement del producte interior brut. Les despeses militars s'incrementaren en un 4,3% en 1983, sota el nou govern socialista.

L'any 1980, la junta de Caps d'Estat dissenyà un "Plan Estratégico Conjunto" (PEC) i determinà alhora un "Objetivo de Fuerzas Conjuntas" (OFC) que havia d'assolir-se a finals de 1990. Quan es quantificaren els recursos econòmics disponibles per l'OFC, el govern fixà un límit per al pressupost de defensa durant el període 1983-90, tal i com queda reflectit a la Llei de càlculs pressupostaris. Segons els termes d'aquesta llei, els crèdits per a la inversió i manteniment s'han d'incrementar anualment un mínim del 4,43% en termes reals. Al mateix temps, s'establí un increment màxim del pressupost global del Ministeri de Defensa per al mateix període: una mitjana anual del 2,5% en termes reals (9).

Això significa que la llei forneix una taxa de creixement selectiva: fomenta l'adquisició d'armaments i no l'ampliació de personal.



Adquisició d'armaments

En general, el nou govern ha seguit fidelment les línies mestres de l'important programa d'adquisicions amb el seu substancial augment de les comandes. Hom ha posat l'èmfasi en un nou grup de combat naval, en l'adquisició de noves generacions d'avions de combat, de transport i de patrulla marítima, en la millora del sistema espanyol de defensa aèria i en la compra de nous tancs.

Els nous criteris per a la indústria de defensa consisteixen a "naturalitzar" en la mesura del possible els diversos tipus i sistemes d'armes usades per les forces armades; i per tant, a evitar la compra incondicional d'armes estrangeres i, quan això últim resulta inevitable, a negociar acords de co-producció. Aquesta tendència ha estat verificada per alguns plans de co-producció en matèria de defensa que hom ha signat o ha renovat amb França, Alemanya federal, Grècia i Itàlia, així com per l'interès espanyol per participar en el projecte del Eurofighter (avió-caça europeu). Aquest programa és una iniciativa de França, Alemanya federal, Itàlia i Gran Bretanya; Espanya ha contractat 100 avions (10).

Entre juny de 1982 i juliol de 1983 Espanya ha encarregat sistemes d'armes nord-americanes (que inclouen 72 avions Hornet F/A-18 per valor de 26.000 milions de dòlars per al programa FACA) 12 avions Harrier AV-8 B, 10 helicòpters Seahawk SH-60B i 12 unitats de llançament per a míssils vaixell-vaixell Harpoon RGM-84 destinades al programa naval per un total de 9.000 milions de dòlars (7).

D'acord amb l'actual programa naval, Espanya està construint el portaerons **Príncipe de Asturias**, així com cinc fragates de la classe FFG-7 sota llicència nord-americana. La realització d'aquest últim treball ha sofert un ajornament a causa de l'èmfasi posat en la construcció del portaerons. Hom està construint també quatre submarins de patrulla de la classe S-70 sota llicència francesa (11).

L'exèrcit de terra investiga a propòsit d'una nova generació de tancs (MBT) construïts sota llicència. El tanc de la RFA MBT Leopard-2 està competint amb el francès MBT AMX-32; el contracte significarà finalment un total de 500-750 vehicles i també transferències de tecnologia a gran escala, co-producció i contractes compensatoris (12).

Un altre projecte important és l'adquisició d'un sistema de defensa anti-aèria de baixa cota. La competència entre els míssils Chaparral nord-americà, el Roland franco-alemany i el Rapier britànic semblava guanyada, segons algunes fonts, per l'euomíssil Roland-2 SAM. També caldrà decidir sobre la compra d'un míssil anti-tanc, i en aquest cas la competència afecta als euomíssils TOW i HOT (13).

(continuarà al proper número)





Opinió

Edward P. Thompson nació en 1924; es historiador y escritor. Fue miembro del Partido Comunista de Gran Bretaña de 1942 a 1956. Ha sido profesor de historia en diversas universidades. Es Fellow de la Royal Historical Society inglesa. Ha participado activa y decisivamente en los movimientos de nueva izquierda y en el C.N.D. (Campaña por el Desarme nuclear), fundado en 1958. Actualmente es miembro fundador y animador del E.N.D. (European Nuclear Disarmament), movimiento que, a través de las convenciones anuales y del comité de enlace, coordina las acciones e ideas del movimiento por la paz europeo. Es miembro del Partido Laborista. Entre sus obras se cuentan *The Making of the English Working Class* (1963/ existe edición castellana de editorial Laia); *Writing by Candlelight* (1980), *Protest and Survive* (1980/existe edición castellana con el título de *Protesta y sobrevive* de editorial Blume), *Zero Option* (1982/ edición castellana con el título de *Opción cero* de editorial Crítica).



Marxa a Aldermaston (1959)

Las líneas anteriores podrían servir de presentación a E.P. Thompson. Sin embargo, no pondrían de manifiesto lo fundamental de su aportación: la íntima relación entre el historiador y el polemista y propagandista, el negarse a la esquizofrénica separación entre el investigador y el ciudadano, la reivindicación del componente ético. Thompson aprendió eso de sus confesados inspiradores en el campo teórico: Vico, Marx, Blake y Morris. Su temperamento polémico dio lugar a dos célebres disputas con, respectivamente, Perry Anderson y Leszek Kolakowski y ese mismo temperamento polémico ha dado lugar a su compromiso con la lucha por el desarme nuclear y por la reunificación del continente europeo. Como en muchos otros casos, la doble decisión de la OTAN acabó con el silencio político de Thompson. El mismo lo ha explicado: "fui reclutado para el nuevo movimiento en el otoño de 1979, y no por los rusos sino por algún 'experto' en defensa de la BBC. Estaba redactando una

serie de apesadumbrados artículos para New Society sobre 'El estado de la nación' cuando conecté la televisión y fui informado, de la forma más suave posible, de que la OTAN nos había preparado este nuevo y maravilloso 'paquete' y de que 'estábamos' ansiosos por contar con la totalidad de nuestra porción de esas armas espantosamente peligrosas, y aun con algunas más de las que nos tocaban si los holandeses mostraban tener 'objeciones morales' para quedarse con las suyas. La noticia supuso el final de mis artículos y el inicio de una nueva vida de militancia". (Minnion/Bolsover, *The CND Story*, pág. 80-81).

En esa nueva vida de militancia Thompson se ha dedicado a analizar las bases políticas y teóricas de la amenazante situación actual. La guerra fría, la teoría de la disuasión nuclear, la carrera de armamentos, la lógica bipolar, son algunos de los puntos claves de la reflexión de Thompson; y, como en él es habitual, su análisis es polémico y sugerente: Su ensayo sobre el exterminismo ("Notas sobre el exterminismo, el último estadio de la civilización", mientras tanto, 11) ha generado una de las discusiones más interesantes de los últimos años (véase *Exterminism and the Cold War*, New Left Editions, 1983). Su último ensayo polémico, "La defensa de Gran Bretaña", publicado al filo de las elecciones inglesas de 1983, supone otra manera de enfocar el quehacer político ante unas elecciones: mostrar a quién no se debe votar. Algunos, muchos, han considerado y siguen considerando que hacer del peligro de guerra nuclear y de las alternativas del movimiento por la paz tema central de un discurso intelectual comprometido supone un exceso de politización. La respuesta de Thompson, que hacemos nuestra, fue contundente: de otra forma dejarán de existir toda cultura y toda política.



CONVERSANDO



Pregunta 1.— Sabemos de su temprana preocupación por el tema de la guerra nuclear; incluso ha escrito usted sobre ello en "Notas sobre el exterminismo". ¿Podría explicarnos cómo llegó vd. a la vinculación con el movimiento por la paz? ¿Cómo surgió la idea del European Nuclear Disarmament (E.N.D.)?

Thompson.— Me he interesado por el trabajo en pro de la paz desde el final de la IIª Guerra mundial; inicialmente contra las guerras en Grecia, Chipre, Kenia, y sobre todo Corea. En 1956 lo crucial parecía ser, y sigue siéndolo, la propia guerra fría: el enfrentamiento de los dos bloques que disponen de armas nucleares. El trabajo por la paz ha sido siempre dúplice: por un lado, la oposición a cada nueva etapa de militarización del planeta (y especialmente de nuestro continente), y en concreto la oposición a las armas nucleares. En Gran Bretaña, la Campaña en pro del Desarme Nuclear (C.N.D.), fundada en 1957 por Bertrand Russell, Canon Collins, J.B. Priestley y otros, asumió el liderazgo de esta tarea desde una postura explícitamente no alineada. Abogó por la renuncia británica a las armas nucleares, considerándola una iniciativa que contribuiría a la inhibición de la proliferación nuclear y que supondría un paso hacia el desarme

CON E.P. THOMPSON

por Rafael Grasa y
Verena Stolcke



EE.UU.-URSS. En los últimos años (a partir de 1980) la C.N.D. ha recuperado su papel de principal organizador del movimiento de masas británico en favor del desarme. Apoyo su tarea (soy uno de sus vicepresidentes).

Pero, en segundo lugar, siempre ha existido también un aspecto internacional: fomentar estrategias de contestación del militarismo en ambos bloques, alentar el diálogo y los intercambios directos entre ciudadanos por encima de los estados (del este y del oeste), sanar los tejidos de nuestro continente desgarrado. Eso sólo puede hacerse desde una postura rigurosamente no alineada. El llamamiento de la END, cuyo borrador preparé, y que ha promovido un pequeño grupo internacional con la activa colaboración de la Fundación Bertrand Russell a partir de principios de 1980, se negaba explícitamente a ofrecer ventajas a uno u otro bloque. Ese llamamiento todavía define la estrategia genérica de los principales movimientos en pro de la paz de Europa occidental, ha obtenido cierto apoyo en Estados Unidos y (entre los que han podido leerlo, puesto que no se ha publicado oficialmente) en Europa oriental.

Pregunta 2.— Desde España puede parecer extraña su vinculación al partido laborista, una vinculación común a gran parte

del pacifismo británico, un partido que, de la mano de Clement Attlee, inició en 1945 un amplio programa nuclear británico. Hoy en día, sin embargo, la postura del laborismo es claramente favorable al desarme nuclear unilateral. ¿A qué atribuye el cambio de posiciones de ese partido? ¿Cree que puede confiarse en que, si accede nuevamente al poder, cumpla sus promesas?

Thompson.— Hay una dificultad de lenguaje. Yo no soy, en el sentido estricto del uso inglés del término, un "pacifista", aunque mi rechazo de las armas nucleares es total. En Gran Bretaña (y en muchos otros países) los términos "movimiento por la paz" y "pacifismo" no son idénticos.

El Partido laborista británico estaba en 1945, su dirección, inmerso en las estrategias e ideología del atlantismo. Se han producido debates continuos en el partido desde 1956. Actualmente el partido ha adoptado un compromiso de desarme nuclear unilateral para Gran Bretaña (no, como dan a menudo por sentado sus antagonistas, para todo "Occidente", sin reciprocidad del otro lado). La fuerza nuclear disuasoria británica calificada de "independiente" ni es independiente ni depende de nada: es un símbolo del antiguo status imperial. Y un sím-



bolo muy caro. Al renunciar a él Gran Bretaña realizaría una pequeña iniciativa que contribuiría al proceso de desarme mundial. El partido laborista acompañaría este gesto de iniciativas diplomáticas activas hacia ambas superpotencias, en alianza con las restantes fuerzas en pro de la paz.

Sí, creo que si el partido laborista volviera al poder cumpliría algunas promesas. Devolvería los misiles de crucero y cancelaría el programa Trident.

Pregunta 3.— Algunos piensan y dicen que, inventadas las armas atómicas, no hay más opción que la de aprender a convivir con ellas y respetar a



las grandes potencias que están en condiciones de utilizarlas. Desde la posición estratégica inicial de Occidente (el carácter disuasorio de las armas en función de la amenaza de "destrucción mutua asegurada" (MAD)) se ha producido un cambio hacia "la respuesta flexible" a través de las "armas nucleares tácticas". Los partidarios de la OTAN arguyen que estas armas son utilizables para compensar la superioridad soviética en armas convencionales en Europa (tanques, infantería, etc.). ¿Qué opina vd.?

Thompson.— El MAD era realmente más seguro que la situación actual y más coherente con una teoría de la disuasión. Los desarrollos posteriores han rebajado el umbral y han hecho más fácil cruzarlo: han alentado las

fantasías acerca de la realización de guerras nucleares, las nociones de guerra nuclear "limitada". etc. Naturalmente, el movimiento por la paz también se interesa por el desarme convencional. No hay antagonismo entre ambas cosas: van juntas. Si se progresa en el establecimiento de zonas o pasillos desnuclearizados en Europa central, esto irá acompañado de reducciones y retiradas de fuerzas convencionales y, posteriormente, de medidas que hagan más permeables al intercambio de ciudadanos las fronteras Este-Oeste. Esto es importante (la consecución de una confianza real) y exigirá algún "desarme ideológico" de las potencias del Pacto de Varsovia.

Pregunta 4.— En cuanto al caso británico, ¿que diría a quienes arguyen que es más racional usar las armas nucleares como instrumentos de negociación para conseguir un desarme nuclear multilateral que proponer iniciativas de desarme nuclear unilateral?

Thompson.— Todos los "elementos de negociación" puestos sobre el tapete en los últimos treinta años han seguido estando ahí, sobre el tapete. El último ejemplo son los Cruise y Pershing II. Y siempre han recibido respuesta del otro lado. La carrera de armamentos es exactamente eso: una serie de "elementos de negociación" que siguen en su sitio. No existe oposición alguna entre quienes abogan (honestamente) por enfoques multilaterales o unilaterales: siempre hemos considerado las iniciativas unilaterales como una forma de desarrollar acuerdos multilaterales. En cualquier caso, existe una buena dosis de mixtificación verbal: cada uno de los avances en la carrera de armamentos se toma, por uno u otro bloque, unilateralmente. ¿Por qué no debería intentar hacer lo mismo, aunque en sentido contrario, alguna nación?

Pregunta 5.— ¿Establece usted alguna diferencia entre ambos bloques militares?

Thompson.— He escrito sobre el tema largamente y me temo que debo remitirlos a ello. En pocas palabras: existen, naturalmente, diferencias significativas. Pero lo alarmante es que ambos bloques están en la actualidad recíprocamente relacionados, lo que hace a

sus militaristas e ideólogos cada vez más parecidos. Así, por ejemplo, los dirigentes de ambos bloques se horrorizan ante cualquier sugerencia de acción "unilateral" y comparten la absurda búsqueda del mantenimiento del "equilibrio".

Pregunta 6.— ¿Qué opinión le merece la entrada de España en la OTAN en el contexto del equilibrio de fuerzas en Europa y en el de la lucha en pro del desarme? De convocarse un referéndum para confirmarla o rechazarla, ¿intervendría en la campaña o consideraría que el tema es un "asunto interno" español?

Thompson.— Ninguna cuestión relacionada con la paz o con las grandes alianzas armadas puede considerarse hoy día un "asunto interno"; ya no existen asuntos internos de ese tipo. La propia supervivencia de Europa, y quizás de la civilización, requiere que actuemos internacionalmente, con camaradería y solidaridad entre unos y otros.

Al mismo tiempo, sucede que no soy un experto acerca de la situación española y deseo escuchar y aprender. Voy, empero, a hablar como ciudadano inglés ignorante y franco. Los europeos, del este y del Oeste, intentan recobrar alguna autonomía con respecto a la hegemonía de las superpotencias rivales. La tarea fundamental del momento es ampliar el espacio de no alineamiento entre ambos bloques. Si España ingresara claramente en el grupo de naciones no alineadas la cosa tendría una significación histórica: que España pudiera actuar (en temas de paz) junto a Suecia, Finlandia, Austria, Yugoslavia y Grecia —y al lado de la opinión no alineada en Europa y en el Tercer Mundo— aportaría nueva esperanza a Europa.

No se trata de un "neutralismo" pasivo. España no es Suiza; España tiene también relaciones históricas y culturales con las naciones del Tercer Mundo, muchas de las cuales (particularmente en Latinoamérica) están desplazándose hacia el no alineamiento. En este sentido España puede dejar de ser una nación cliente de la OTAN y convertirse en promotor e intérprete. No pienso únicamente en los "movimientos de liberación" (naturalmente el movimiento por la paz ha de oponerse a la inter-

vención militar de los países desarrollados, sea en Nicaragua o en Afganistán); pienso también en las grandes naciones del Tercer Mundo (India, México o Argentina) que podrían buscar una tercera vía y que se beneficiarían del comercio y las relaciones culturales con una Europa no alineada.

Pregunta 7.— ¿Qué piensa de las mujeres de Greenham Common?

Thompson.— Apoyo sus acciones y admiro su resistencia.

Pregunta 8.— En su opinión, ¿existe una forma realista de canjear la salida de España de la OTAN (o la de Italia, o bien la de Alemania occidental) por la salida de Polonia, de Checoslovaquia o de Alemania oriental del Pacto de Varsovia? ¿No es soñar despierto?

*"Confío en que España
se convertirá
en una activa nación no
alineada".*

Thompson.— Se trata de una cuestión de mucha importancia. No puedo, sin embargo asesorar al respecto. Espero aprender de las voces españolas.

De forma genérica, apruebo muy calurosamente los esfuerzos para ablandar ambos bloques y lograr concesiones recíprocas. Dudo, con todo, que fuera posible un intercambio exacto entre la salida de naciones concretas de la OTAN o del Pacto de Varsovia. Particularmente, la desvinculación de Alemania occidental de la OTAN sólo podría producirse como parte de un acuerdo total sobre Europa central. Debería hacerse en varias etapas (siguiendo las directrices de un plan "Racki"): en primer lugar, una zona desnuclearizada que comprendiera ambas Alemanias, Checoslovaquia y Polonia; posteriormente, retirada de fuerzas convencionales y una mayor permeabilidad de las fronteras; a continuación, un convenio entre ambas Alemanias, en cuyo establecimiento surgiría el tema de la pertenencia a la OTAN y al Pacto de Varsovia.

Pese a todo, España no está tan centralmente comprometida en la confrontación entre bloques; de ahí que tenga una mayor libertad

de movimientos. Confío en que de todos modos España se convertirá en una activa nación no alineada, en una nación que contribuya a acabar con la división de Europa a través de su ejemplo y su diplomacia. De ello no debiera seguirse necesariamente una desvinculación comparable en el otro lado. Pero el movimiento por la paz —y la diplomacia española— debería presionar ininterrumpidamente en demanda de reciprocidad y de concesiones.

No es necesario que las concesiones sean siempre del mismo tipo. Por ejemplo, acabo de enterarme de que Ladislav Lis ha vuelto a ser arrestado en Praga. Lis es un antiguo portavoz de la Carta 77 que inició hace unos dos años un diálogo con los movimientos por la paz occidentales. Pretendía enlazar las causas de la paz y de los derechos humanos, y está siendo castigado por ello. Confío en que las fuerzas en pro de la paz españolas, aunque no modifiquen el rumbo de su labor, protestarán en los términos más fuertes posibles ante tales conductas represivas. Las conductas que evitan la libre comunicación de los ciudadanos del Este y del Oeste hacen peligrar nuestra paz en no menor medida que los misiles. Espero que su concepción de la paz sea totalmente clara al respecto. ¿No es así?

Pregunta 9.— Usted ha escrito un extenso libro sobre William Morris, autor de una utopía ("News from Nowhere") bien conocida en los ambientes socialistas y anarquistas españoles de principio de siglo. Incluso Miguel de Unamuno dedicó en su primera época algún artículo elogioso a Morris. ¿Tiene su compromiso con el movimiento por la paz una dimensión utópica?

Thompson.— Me he ocupado de la cuestión de William Morris y del utopismo en un largo Epílogo a la más reciente edición (1977). El pensamiento de Morris era complementario al de Marx (admiraba El Capital) pero no puede reducirse a la posterior ortodoxia del marxismo. Morris siempre fue crítico con el estatismo fuerte (pensaba en comunidades descentralizadas de tamaño reducido) y siempre tuvo mucha simpatía por algunos aspectos del anarquismo (especialmente Kropotkin). Nun-

ca creyó que el curso futuro de la historia estuviera predeterminado: siempre consideró necesario "educar el deseo". Su crítica del capitalismo era socioeconómica y moral. El marxismo posterior (con una pequeña licencia de Marx) ha tendido a rechazar la crítica moral considerándola "moralismo" o "sentimentalismo". Una crítica moral (que proyecte una alternativa utópica) puede ser un simple deseo sentimental o algo riguroso y basado en percepciones realistas. Esto es lo que a menudo se encuentra en el trabajo de los artistas creativos, y en mi opinión las percepciones y la crítica de los poetas o moralistas son tan válidas como la de los teóricos económicos o políticos. Aún más, pienso a menudo que es más importante y más válida. Durante los últimos cincuenta años hemos tenido una gran cantidad de pomposa teoría política (parte de ella dignificada como "marxismo") que ha pasado por alto las cosas más obvias y ha tomado todo lo erróneo.

Lo siento. Pero se trata de mi "herejía". Si el mundo ha de sobrevivir, en este momento necesita, en mi opinión, ante todo de las cualidades de la imaginación. Quizá aun de las del amor: el deseo de que los otros sobrevivan. Sí, ciertamente, también necesita algo de teoría política: pero mucho mejor que la teoría que a la sazón nos están ofreciendo, al menos en mi país.

He ahí porque me parece que, a medida que envejezco, los poetas y los moralistas, William Blake y William Morris, tienen más cosas que ofrecerme que incluso Marx. Lo repetiré una vez más, posiblemente el mundo no puede continuar en el estado actual. Y si lo hace, seguramente estallará en veinte o treinta años. Así pues, tal vez hayamos llegado a un punto en que todos debamos ser utópicos; de lo contrario estaremos todos muertos.

*"Si España ingresara
claramente
en el grupo de naciones
no alineadas
aportaría una
nueva esperanza
a Europa"*





Iniciatives

La cooperació al desenvolupament des de Catalunya: el centre de salut de Beboro, al Txad

Agustí Viñamata

El Txad ha estat permanent actualitat periodística els darrers anys: una inacabable guerra civil, en la qual, a més, hi conflueixen molt diversos interessos estratègics i econòmics estrangers, ha fet del país tema d'interès per als mitjans de comunicació internacional.

Tanmateix, entre tants conflictes com hi ha al Tercer Món, el Txad ha acabat per passar a un segon pla. I, en qualsevol cas, en cap moment no se n'ha parlat gaire de la greu realitat social del país, el qual continua podrint-se atrapat entre el subdesenvolupament i la guerra.

Poques dades bàsiques seran prou per a revelar-nos la situació de pregon retard que pateix aquesta extensa nació, gairebé tres vegades més gran que Espanya, habitada per quatre milions i mig de persones de molt diferents grups ètnics.

La mortalitat infantil, dintre dels primers dotze mesos, arriba a un 15%; l'esperança de vida tan sols és de poc més de 40 anys; la taxa d'analfabetisme d'un 65% entre els homes i d'un 92% pel que fa a les dones; només una de cada quatre persones té un accés raonable a l'aigua potable; hi ha un sol metge per a cada 42.000 habitants i, en fi, la renda per càpita —110 dòlars l'any, unes 23.000 peses— és de les més baixes del món.

El cantó (partit judicial) de Beboro, que agrupa dinou pobles al sud del Txad, és un cas representatiu de les carències nacionals en matèria de sanitat. I la guerra, causa de la repatriació de les missions mèdiques estrangeres, no ha fet sinó agreujar-les.

L'any 1974, quan el projecte va iniciar-se, no hi havia al cantó cap equipament sanitari o servei mèdic. El dispensari oficial més proper, el de Bara, atès per un sol infermer i incapaç de donar resposta a les necessitats de la població, es trobava a 20 qms. I l'hospital de Moissala a 35 qms.

Una mica d'història

Davant d'aquesta situació, Frances Cortadellas, jesuïta català resident a Beboro des del 68, després de

formar-se com a ATS, va decidir de fer quelcom per a pal·liar el problema.

El primer pas consistí en una tasca de mentalització de la gent —especialment dels caps dels poblats— sobre la conveniència de comptar amb un centre assistencial. Calia aconseguir la participació activa de la població, sense la qual cosa cap projecte de desenvolupament pot reïxir.

Això, que per a la nostra mentalitat occidental sembla molt clar, no ho és per a la gent del país, on les situacions de carència han esdevingut un fet normal, i es fa difícil de veure la viabilitat d'una altra alternativa. En aquest cas, una epidèmia de meningitis fou l'amarg argument que va decidir la gent de la zona a encetar el projecte.

Al setembre del 1974, el Ministeri de Sanitat del Txad autoritzava la construcció i el funcionament del centre. La primera tasca a fer va ser la fabricació dels maons, tasca a què la comunitat local es va lliurar amb el seu treball i escasos mitjans econòmics. El ciment i la resta del material van ser comprats amb ajut exterior i el dispensari es va poder inaugurar l'octubre del 75. D'aleshores ençà, un altre jesuïta i ATS, Leopold Pallarès,



amb experiència a l'Àfrica, va ésser agregat al centre.

Molt aviat es plantejà un nou problema: la necessitat d'un pavelló per a l'hospitalització dels malalts greus, així com d'un lloc on poguessin estar-se els pacients vinguts de lluny. Cada poble del districte que volia tenir "interns" els seus malalts, va construir-se una casa a l'estil del país amb parets de fang i sostre de palla. Avui dia n'hi ha 75.

El servei d'urgències i cirurgia ha estat des del principi un element clau, sobretot tenint en compte que a l'hospital de Moissala no n'hi ha cap. De seguida el gran nombre de pacients va fer palesa la conveniència de construir un post-operatori i una maternitat. Novament la gent hi va col·laborar i, amb suport econòmic de fora, es van fer tots dos. Aquests serveis entraren en funcionament al juny de 1980.

Amb l'ampliació va fer-se imprescindible l'augment del personal sanitari. (De fet, Francesc Cortadellas va ser substituït a les principals tasques parroquials i ara es dedica plenament a la feina sanitària.) Aquest personal, gent del país contractada laboralment, es forma al mateix centre mitjançant el treball pràctic i classes teòriques. Actualment n'hi ha 18: 11 homes i 7 dones.

És de justícia fer esment de la important col·laboració del doctor Salvador Cortadellas, que des de fa temps dedica alguns mesos cada any al centre com a cirurgià.

El funcionament

A hores d'ara el centre de salut de Beboro disposa de 50 llits i cobreix les necessitats assistencials primàries d'una població de més de 30.000 persones. Pel que fa a l'atenció quirúrgica —bàsicament d'urgència—, s'ocupa de tota la corresponent a la Subprefectura regional, amb uns 82.000 habitants.

El nombre de consultes diàries varia entre 300 i 600 i n'hi ha de tota mena: dones gestants, seguiment d'infants, paludisme, tot tipus de malalties infeccioses... i, fins i tot, trans-

torns mentals. La mitjana d'operacions realitzades és d'unes 300 l'any.

Sense cap mena de dubte, la prevenció és l'element bàsic de qualsevol projecte d'assistència sanitària al Tercer Món. I més a una zona com la de Beboro on al voltant d'un 40% dels nens moren abans de fer els cinc anys, principalment com a conseqüència de la malnutrició i les malalties infeccioses.

Totes les tasques preventives dutes a terme han estat dirigides, des del 1980, per Jean Paul Wilhm, jesuïta i ATS francès especialitzat en medicina tropical. S'inclouen els següents aspectes:

- creació de comitès de salut als poblats;
- reciclatge de les llevadores tradicionals;
- formació d'agents sanitaris a nivell de base als diferents poblats;
- creació d'una xarxa de petites farmàcies;

- assistència materno-infantil;
- educació sanitària i alimentària de la població;
- campanyes de vacunació;
- assemblees de poble per tal de trobar solucions pràctiques a problemes com ara la manca d'aigua, la carença d'equipaments higiènics, etcètera.

Finançament

De fet, el centre només pot sostenir-se amb l'ajut exterior, però s'ha considerat imprescindible d'evitar la imatge de caritat i dependència. Per això, els pacients, individualment, i els pobles, col·lectivament, hi participen econòmicament per una qüestió de dignitat personal i comunitària tot i que es tracta de quantitats simbòliques —una intervenció quirúrgica "costa" 380 ptes. Naturalment qui no pot pagar-ho rep les atencions mèdiques de franc.

Cooperació econòmica forània

— Patrocinadors del projecte: "Intermón" i "Medicus Mundi Lleida".

— Principals cooperadors:

● "Mans Unides" (Campanya contra la fam): Construcció del dispensari. Construcció del pavelló de cirurgia. Ampliació del quiròfan.

● "Cebemo" (Holanda): Construcció de la maternitat. Subvenció de les campanyes de prevenció. Compra d'un cotxe.

● "Miserereor" (Alemanya Federal): Grup electrògen i ambulància.

● "Ministeri Espanyol d'Afers Exteriors": Ambulància.

● Parròquia de Sant Jordi, Barcelona.*

● Parròquia de Sant Fruitós, Castelltorsol*

● Grup de Podòlegs de Medicus Mundi*

● Amics diversos*

● Clínica de Ntra. Sra. de Lourdes, Barcelona: Material quirúrgic.

*Subvenció per a la compra de material i medicaments.

Campanya de Llavors: tot buscant l'autosuficiència

Entrevista amb Henk Hammelink

Henk Hammelink és el responsable de la "Campanya de Llavors" a Europa. El passat dia 9 de Juliol presentà a Barcelona (dins del marc "El diàleg Nord-Sud") la ponència "L'estat de l'alimentació mundial". Hammelink ens explica què és la "Campanya de Llavors". En peu de pau parlà amb ell.

"Sóc agrònom i la meua missió principal és assessorar els camperols en les tasques tècniques de la utilització de llavors. Per això m'he especialitzat en aquesta branca i viatjo allà on em criden".

P.—És cert que les llavors tenen "cromosomes"?

R.—Sí, és cert. Fins i tot hi ha bancs de "gens" per conservar-los durant un cert temps. De tota manera, s'ha de dir que anomenem "gens" les llavors que més tard s'utilitzaran per sembrar els camps que normalment mai no han acollit noves espècies. És a dir: el que s'intenta és que espècies que abunden a un país puguin traslladar-se a d'altres on són escasses o no existeixen.

P.—Els bancs de "gens" són motiu de monopoli?

R.—Sí ho són. Per exemple, empreses com CIBA, Shell, etc., venen les llavors i amb elles els fertilitzants i pesticides, amb la qual cosa el seu negoci es rodó. Però encara hi ha més: Els

pesticides que s'utilitzen contaminen les llavors, amb el risc que això comporta per a l'home.

P.—S'especula amb les llavors dels països del Tercer Món?

R.—Sí, evidentment. I això és el que fa que intenten controlar aquest tema, encara que les multinacionals pressionen els governs perquè ens facin la trabetta tant com puguin. Aquestes companyies estan aconseguint grans ingressos en aquests moments, i això només és el principi. Per exemple, Shell ingressa en concepte de vendes més de 350 milions de dòlars USA, i com dic només és el principi.

P.—El camperol compra aquest tipus de llavors?

R.—Sí el camperol és econòmicament fort, sí. Però si no es pot desprendre d'una bona quantitat de diners, és segur que utilitzarà les seves llavors, les que dona la seva terra, i això és el que desitgem. Hem de tenir present que existeix un risc en comprar llavors "de llaura". El seu cost és alt i els fertilitzants i pesticides que les acompanyen, també. Si la collita es fa malbé, les pèrdues són molt més grans que si el pagès hagués utilitzat les seves llavors. Un exemple vàlid és el dels latifundistes. Fan préstecs als camperols perquè puguin comprar les llavors quer

venen les multinacionals. Les plagues, la falta de pluges, etc... malmeten la collita, el camperol no aconsegueix beneficis, a vegades no pot ni tan sols tornar el préstec i finalment el latifundista es queda amb la terra, per tornar a sembrar després en condicions menys arriscades.

P.—Com s'enfronta la teua organització amb aquests problemes?

R.—Les solucions no són previsible a curt termini. A Holanda, el camperol té problemes per fer front als impostos que graven les llavors "de llaura" i per això s'uneixen formant cooperatives i utilitzen llavors "naturals".

No és que les varietats antigues de llavors siguin la solució, sinó que es comencin a utilitzar els recursos que té cada país. A més, s'ha de millorar la producció amb els mitjans propis, sense oblidar que existeixen fertilitzants. Nosaltres no estem contra els fertilitzants i el progrés, però sí que estem contra la seva aplicació en massa i de manera abusiva, que només serveix per a sostenir les multinacionals i arruïnar el camperol.

S'han d'utilitzar els recursos propis.

Quan començarà una organització semblant a casa nostra?

Educació per a la pau

Treballant al cicle inicial i mig

Una experiència italiana

Aldo Palloti (*)

El tema de l'educació per a la pau i el desenvolupament provoca importants reflexions i aportacions de col·lectius d'enyants de tots els països.

L'educació per a la pau, que s'articula amb temes com els drets de l'home, la tortura, la pena de mort, la fam i el subdesenvolupament, l'autoritarisme, el terrorisme, amb el coneixement dels mecanismes que porten a la guerra (fabricació i comerç d'armes, estructures polítiques i jurídiques...), amb les alternatives, no pot tenir la mateixa contextura a cadascun dels nivells d'ensenyament, tot i que comporta la voluntat de desenvolupar al llarg de tot procés d'educació una forma d'ésser i de viure diferent, solidària, no competitiva ni agressiva, capaç d'acceptar la diversitat de cada individu, de cada grup-classe, de cada comunitat, capaç, en definitiva, de resoldre els conflictes de forma creativa, oberta al diàleg i al consens. En peu de pau dona gran importància a aquesta temàtica i con-

vida a tots els ensenyants, molts, que treballen en aquest sentit, que ens envlin tot allò que fan a les seves classes. Recordeu, però, que tothom ho ha d'entendre; us demanem que doneu més importància a la pràctica que a la teoria.

Avui, aquestes pàgines han estat cedides a un grup de professors italians de la zona est de Milà, de Vimercatese i de Cassanese, per tal que ens expliquin els eixos del seu treball al cicle inicial i mitjà de l'escola bàsica. El seu treball vol desenvolupar uns hàbits que possibilitin un sistema de valors, aspiracions, conviccions així com la formació de persones capaces de "saber viure pacíficament", i receptives a l'estudi dels mecanismes de les guerres, estudi que proposen per etapes posteriors de la vida escolar. La sensibilització és doncs bàsica. Quant al nivell de concreció de les propostes, és, segons el seu parer, el màxim que pot donar-se per a nens d'aquestes edats.

Hipòtesi de treball

Com situar-se davant dels nens de primera etapa quan es programa una intervenció, articulada en cinc anys, que té per objectiu "educar per a la pau"?

No es pot pensar en centres d'interès com, per exemple, "la pau al món", "història de la pau" i menys encara en moments didàctics específics del tipus lliçons sobre què és la pau o el text "Parlem de la pau".

Es tracta, pel contrari, de promoure un seguit d'habilitats (mitjançant activitats "transversals") que permetin assolir aquelles actituds necessàries per a desenvolupar una forma de ser: viure amb els altres amb una relació socialitzant no agressiva i no competitiva.

Les habilitats necessàries per aconseguir un objectiu del tipus "saber

viure pacíficament" són bàsicament quatre:

- a) saber socialitzar.
- b) saber relativitzar i contextualitzar.
- c) saber conèixer críticament i creativa.
- d) saber descodificar.

L'assoliment d'aquestes habilitats, òbviament als nivells propis de l'edat en qüestió, s'articula sobretot en dues direccions:

1. moments de vida col·lectiva, organitzats segons metodologies precises i explotant tècniques didàctiques adients.

2. continguts que es prestin particularment a l'assoliment dels objectius.

Per augmentar la claredat de l'exposició, encara que a costa del rigor científic, els elements dels dos tipus d'intervenció es presenten separatament, malgrat les interaccions presents

entre metodologia i continguts, així com entre processos d'aprenentatge i processos socialitzants.

Metodologia

1. **SOCIALITZACIÓ:** desenvolupar i racionalitzar dinàmiques positives de relació amb els altres, satisfactòries tant per a l'individu com per a la col·lectivitat, mitjançant:

a) **discussió com estri-eix** de la vida democràtica, amb verbalització i tutela de la pràctica, progressivament dirigida pels alumnes, com a punt de partida i conclusió de tota activitat d'investigació. És important superar la "discussió unidireccional" transformant-la en "discussió circular".

b) **clima escolar tranquil·litzador** per a l'individu que ha de sentir-se protegit en les seves exigències fonamentals (valoració, gratificació, afectivitat, etc.) en l'àmbit d'un seguit de regles vàlides per a tothom.

c) **resolució col·lectiva dels problemes de la comunitat-classe o escola**, substituint l'ordre i la disciplina del mestre per un autèntic ordre construït fatigosament entre tots, dia a dia, i que es mostri de forma particular en resoldre juntament els problemes de la vida de la classe, en dirimir les controvèrsies.

d) **socialització dels problemes amb taules individuals i col·lectives dels errors**, i la consegüent organització de l'activitat d'ajut; amb reflexions comunes sobre la història de les adquisicions d'habilitats importants ja assolides i de les dificultats relatives ja superades.

e) **superació de la competitivitat**, valorant de forma idèntica els productes (textos, contes, poesies, etc.) de

tots els nens amb la participació de l'ensenyant a diversos jocs i a l'anàlisi mitjançant la discussió, del "plaer" d'haver jugat.

f) **saber enriure-s'en d'un mateix** amb la invenció col·lectiva d'històries que contemplin la classe com a protagonistes, en el joc, etc.

2. **RELATIVITZACIÓ I CONTEXTUALITZACIÓ:** és a dir, visió de la realitat que esdevingui poc a poc menys egocèntrica o "classe-cèntrica", mitjançant la coneixença d'altres situacions i l'intent d'exposar les motivacions de comportaments diferents.

a) **apertura de la classe**, en laboratoris, grups opcionals, grups de recerca, assemblees entre diverses classes, cicles o escoles diferents, que contribueixin a superar la concepció (la dels alumnes o la dels ensenyants) de privatització de la classe.

b) **correspondència entre escoles**; sistemàtica amb una classe d'un ambient diferent, i ocasional amb d'altres classes, amb adults, amb entitats culturals, etc., sobre temes específics que es pot trobar en l'activitat didàctica.

3. **CONÈIXER CRÍTICAMENT I CREATIVA:** és a dir, adquirir el mètode d'investigació com una forma de situar-se davant la realitat.

—**rebuig dels estereotipus** i recerca continuada de solucions personals i de grup.

—**acostumar-se a conèixer i a expressar les posicions** només a través de la documentació, l'anàlisi de les dades, la discussió, la reflexió.

—**ús de tots els llenguatges possibles** en la comunicació de la pròpia experiència.

SABER DESCODIFICAR: és a dir, entendre el bàsic dels diversos

missatges després d'haver-los analitzat atentament.

"**llegir**" els diversos registres de llenguatge oral.

"**llegir**" els llenguatges dels mitjans de comunicació de masses, de la televisió i dels còmics en particular.

Continguts

Pel que fa als continguts, pot afirmar-se que alguns faciliten més que d'altres l'adquisició de determinades habilitats. En particular:

● **coneixement de la pròpia història** i de la història de les pròpies habilitats.

● **coneixement dels problemes de la vida sòcio-afectiva dels nens.**

● **coneixement dels problemes de la pròpia comunitat.**

● **coneixement de les lleis que regulen la vida en comú**, en particular la Constitució i el funcionament de l'Administració local.

● **estudi en clau antropològica** de les diverses respostes donades a necessitats primàries per poblacions que habiten a ecosistemes diferents, fronterat a les que són típiques de la nostra cultura.

● **coneixement del perquè del treball escolar**, és a dir, el perquè durant cinc anys s'han treballat amb certa metodologia i s'han escollit certs continguts i no altres.

En aquest procés educatiu el paper de l'ensenyant és el d'un adult que ajuda els nens (fent-los viure moments particularment estimulants) a construir-se un camp de valors, tot fent-los d'estrils autoformatius de coneixement i socialització.

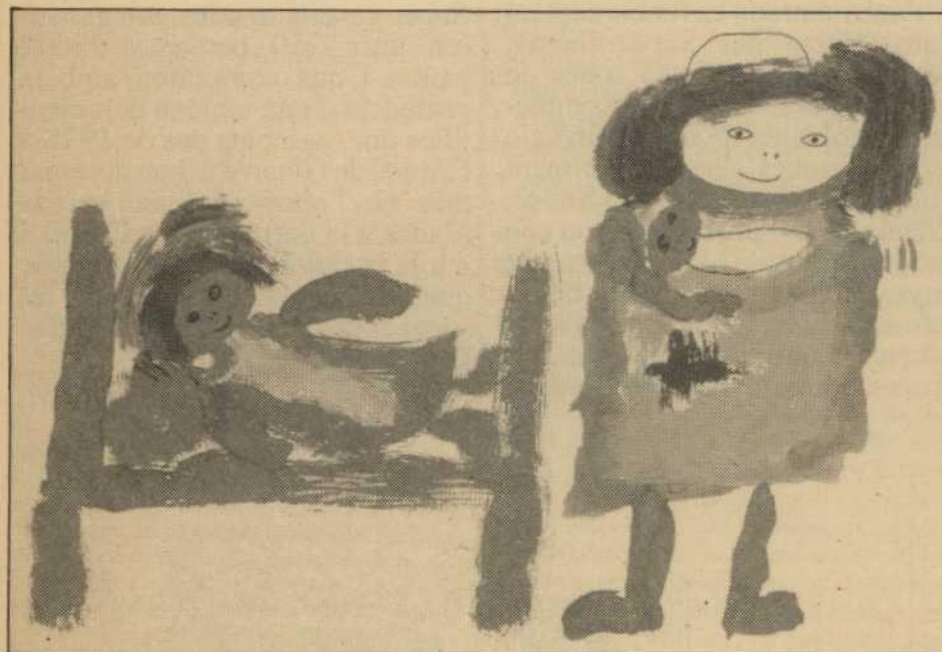
Des d'un punt de vista teòric, sembla que la possibilitat d'intervenir decisivament en la construcció de la pau té lloc a l'escola; però abans de concloure cal considerar alguns problemes.

Què s'esdevé paral·lelament en aquesta societat cada vegada més consumista, individualista i competitiva?, l'escola, si aconsegueix realitzar allò teòricament projectat, és una "illa feliç" o aconsegueix incidir en les actituds de la comunitat local?, tindran els nens, com tot sovint es posa de relleu, un comportament diferent segons els valors difosos pels diferents ambients en què es troben?

L'intent de donar resposta positiva a aquestes problemàtiques és més difícil; ara per ara, l'única possibilitat dels ensenyants està situada en la implicació real dels pares i de les forces culturals i socials del territori (mitjançant la informació, primer, i la participació després) en la fase de plantejament dels objectius educatius de l'escola.

(Traducció de Josep Torrell)

(*) Comitè d'autoreciclatge permanent de la zona est de la província de Milà.



Dibuix de Tamsin King, sis anys



Nuclear civil i militar

Supergeneradors a Europa: la bomba per passat demà

Xavier Garcia

El Supergenerador o Reactor de Neutrons Ràpids de Creys-Malville, que des de fa deu anys es construeix a 40 quilòmetres de Lió, produirà en l'anomenada cobertura fèrtil que envolta el cor del reactor 300 quilos l'any de plutoni 239, d'excel·lent qualitat militar, amb el qual el govern i l'exèrcit francès, i per extensió els altres països que participen en aquest programa (Gran Bretanya, Itàlia i Alemanya), podran obtenir també cada any seixanta bombes nuclears amb les quals incrementar els arsenals respectius, car és sabut que amb cinc o sis quilos de plutoni pot fabricar-se un preciós artefacte explosiu.

Amb un cost econòmic avaluat en 20.000 milions de francs, aquest monstre energívor i plutonígen és la culminació del deliri de la tanatocràcia europea. Decidit en 1974 pel tàndem Giscard-Barre, en el context de la crisi petrolera i dels inicis de l'eufòria nuclear, avui el Super-Phénix de Malville representa un pou econòmic sense fons, un fabulós i innecessari increment del parc elèctric francès (sobreavaluat en un 35%) i representa, sobretot, la possibilitat real que tindrà l'exèrcit francès de modernitzar la seva orgullosa "force de frappe" nuclear (missils Hadès, setè submarí atòmic, bomba de neutrons, etc). Vegi's, sinó, el que deia en 1978 el General Thiry, ex-director del centre de proves nuclears de Mururoa: "França sap fer armes atòmiques de tots els models i totes les potències. Amb costos relativament febles en podrà fabricar grans quantitats des que els super-generadors forniran en abundància el plutoni necessari", declaració complementada fa un any per la d'un alt responsable de la indústria nuclear francesa en la que deia clarament que "França no exclou utilitzar el plutoni del Super-Phénix per a fer armes".

A més de la bancarrota econò-

mica i l'evident finalitat proliferant del Super-Phénix, els reactors de neutrons ràpids comporten uns perills per a la salut de les persones i el medi natural encara molt més superiors que els dels reactors que fissionen urani enriquit. A diferència d'aquests, els super-generadors cremen com a combustible plutoni (obtingut del reprocessament dels residus de les centrals clàssiques) i són refrigerts amb sodi líquid (5000 tones en el cas del Super-Phénix) que explota en contacte amb l'aigua i s'inflama en contacte amb l'aire, per la qual cosa el mínim incident o fuga pot ser mortal si es té en compte que la inhalació d'un micro-gram de plutoni porta a la mort segura.

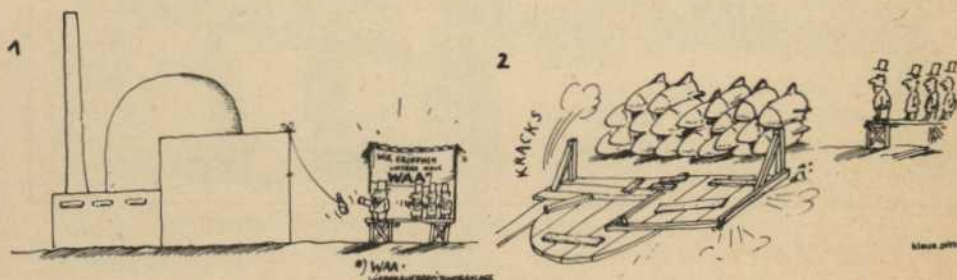
A diferència també de les centrals nuclears clàssiques, que disposen d'un moderador per controlar la reacció en cadena, en els super-generadors els neutrons s'emballen a velocitats de 50.000 quilòmetres/segon, per la qual cosa la reacció pot descontrolar-se i conduir a una explosió.

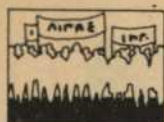
Amb l'entrada en funcionament l'any vinent del Super-Phénix, hom calcula que les 5 tones de plutoni necessàries per a completar el programa de modernització militar francès s'hauran obtingut l'any 1990. Tanmateix, el Super-Phénix no és l'única màquina que produirà plutoni. Des de fa vint anys, França s'ha dotat de la infraestructura adequada amb fàbriques d'enriquiment d'urani, reprocessament i reactors experi-

mentals com els de Marcoule per tal de disposar avui, després d'Estats Units i l'URSS, d'una força nuclear considerable. Moltes d'aquestes instal·lacions són al costat del riu Ròdan, que es converteix així en zona estratègica de primera categoria.

El Super-Phénix, doncs, és la demostració, per si no hi havia prou proves, que el nuclear civil (l'àtom "pacífic") va íntimament associat a l'àtom militar (armament) i que avui, quaranta anys després de les investigacions que donaren lloc a la bomba nuclear, és el plutoni obtingut del reprocessament dels reactors "civils" el que proporciona la matèria prima essencial per a la fabricació de la bomba.

Davant d'aquest extraordinari repte que s'imposa al conjunt dels pobles d'Europa, la reacció popular i dels científics compromesos no s'ha fet esperar. Des de la gran manifestació d'unes cent mil persones sobre Malville el juliol de 1977 fins a la concentració que s'ha convocat el 4 i 5 d'agost d'enguany, multitud d'esforços s'han desplegat per aturar aquesta bogeria. El Col·lectiu d'Oposició a Super-Phénix ha organitzat marxes a París de protesta, ha provocat debats, ha editat fulls i revistes informatives i els passats 26 i 27 de maig, a Lió, organitzà les Jornades europees contra la Super-generació a les que assistiren unes 250 persones d'onze països i que comptaren amb la presència d'una vintena dels científics que, agrupats des de 1978 a l'Appel de Gèneve, s'han destacat més en l'oposició fonamentada (dades a la mà) al Super-Phénix i a tota la cadena del cicle nuclear, que és justament la que ha fet sortir com un bolet perillós aquesta màquina de la mort.





Moviments internacionals



III^a CONVENCIO DE L'END

Perugia, juliol 1984



*Una ciutat, una
atmosfera, una gent*



*Grupo de afinidad
de mujeres*



*Carta abierta de la
Delegación española*



Iniciem en aquest número la crònica i edició de material relacionat amb la Convenció de l'END. Per raons d'espai i de tancament del número ens limitem a publicar un resum del treball del Grup d'afinitat de dones, el comunicat que la delegació espanyola (una de les més nombroses, unes 120 persones) féu arribar a totes les altres delegacions, el programa de la Convenció i unes impressions subjectives de la part externa de la Convenció. Al proper número analitzarem alguns aspectes més de fons i continuarem publicant material de treball de les sessions.

En peu de pau

Una ciutat, una atmosfera, una gent

Rafael Grasa



Perugia fou invaïda del 17 al 21 de juliol per més de 1.000 participants a la III^a Convenció de la Campanya pel desarmament nuclear europeu. Del 17 al 21 de juliol les escales del Duomo i de la part posterior del Palazzo dei Priori, a la Piazza IV de Novembre, esdevingueren centre d'operacions d'una rara fauna: gent amb clares mostres externes de "contraculturalitat", militants de grups i partits diversos, homes amb inequívokes carteres universitàries, religiosos de variades confessions (entre els que destacaven, per la seva fàcil identificació, un budista i alguns patriarques grecs), homes amb aspecte de "funcionaris" de països de l'est, etc. Un batibull de llengües entre les que, inevitablement, destacava l'imperial anglès. Un córrer amunt i avall pels carrers de la part antiga de Perugia, car els actes i trobades es celebraven a llocs força distants: Cinema Turreno, Facultat de Magisteri, de Lletres, l'església de S. Francesco al Prato, el mercat cobert, el menjador universitari. Papers, una paperassa babèlica a l'entrada i passadisos del Turreno que ens neguitjava a alguns dels cel·lulòfags participants: ponències i comunicats en les diverses llengües de la convenció (inicialment, totes menys el castellà; a la fi de la convenció hi havia alguna cosa traduïda), convocatòries de desenes de trobades i actes paral·lels (grup d'afinitat de dones, de científics, d'advocats, de creients de diverses confessions, d'interessats en l'educació per la pau, membres de centres de documentació)

convocatòries de rodes de premsa, diaris de la convenció, tenderols de grups, editorials i llibreries... Molta gent interessant, i no sempre els més famosos, i poc, molt poc temps, per contactar, cosa que també dificultava la dispersió geogràfica de la Convenció. Actes culturals i lúdics, cinema, grups de folk, teatre, dansa (l'inevitable i monstruosa presència "flamenco oficial", aquest cop amb instruments elèctrics i més dolent que l'habitual). Esgotament progressiu, sensació —cada cop més sovintejada— de poca eficàcia, de metodologia deficient que dificulta el sorgiment d'idees i, fins i tot, l'intercanvi profitós d'experiències. Decepció, matisada però decepció: superficialitat en molts tractaments, incapacitat de parlar del previst (potser el cas més preocupant fou justament el de l'"anàlisi de les campanyes contra el desplegament dels euromissils: resultats i perspectives"), d'anar més enllà de la superposició de monòlegs reiterats massa centrats en l'especificitat de casa. Tanmateix, sensació de riquesa, de força, sorgida de la diversitat, de les ganes, de la voluntat de molta gent.

Assís, dissabte 21; ja ha acabat la Convenció. Esperem l'inici de la marxa. La sessió de clausura ha estat molt més interessant que la d'inauguració (l'únic gairebé profitós fou la intervenció de J. Galtung). S'han dit coses suggeridores. La sala del Turreno era molt càlida gràcies als cartells i pancartes elaborats pel grup d'afinitat de dones (destaca una amb un bonic text que

després ens acompanyarà durant tota la Marxa cap a Assís: "Siamo le lune que muovono le maree..."). Intervencions de representants del grup d'afinitat de dones (l'Andrea, una companya diguem-ne dissident de la DDR, i una companya de la delegació espanyola, Gabriela Serra, designada per llegir el comunicat elaborat pel grup d'afinitat). Una intervenció excel·lent, plena de sentit comú i de *savoir faire* de Pietro Ingrao: cal ampliar els horitzons del moviment per la pau i això s'ha començat a fer aquí, a Perugia. Hem establert bases de relació amb els moviments d'alliberament perquè ens cal una nova concepció de l'internacionalisme. La nostra victòria exigirà una mobilització excepcional i una anàlisi profunda de la situació, hem de saber qui decideix a l'Est i l'Oest. Són els pobles els qui han de negociar, no els seus representants. El socialisme serà impossible sense acabar amb el poder nuclear. Gran part de la sala acaba dempeus.

És el torn de Jan Faber, representant holandès, membre de l'IKV (Consell inter-esglésies), que parla en nom del Comitè d'enllaç de l'END. Entra realment en matèria: el problema és, efectivament, com seguir units. Hem ampliat horitzons, ben cert, col·laborem els uns amb els altres, però, ens parlem realment? No n'hi ha prou amb tenir un mínim en comú. La Convenció ha evidenciat que encara hi ha dificultats de comprensió fins i tot de terminologia que entorpeixen el diàleg. S'ha criticat molt la decisió de convidar representants "oficials" del moviment per la pau dels països de l'Est. Tanmateix, han pogut sentir que la nostra oposició s'adreça a tots dos blocs, al sistema de blocs, han pogut escoltar directament les nostres protestes per la negativa de les autoritats de l'est a permetre la sortida dels representants dels moviments independents. Ara sabem que esperem sentir les crítiques dels seus propis pobles contra la militarització i creixent nuclearització fomentada també pels seus governs, així com nosaltres fem sentir la nostra veu contra la política dels nostres governs, Estem cansats d'una cursa d'armaments nuclears que no només pot destruir el món sinó la nostra pròpia dignitat. No acceptem la teoria de la dissuasió: perquè, digueu-nos com creure que gràcies a l'infern podrem arribar al cel? El "matrimoni" problemàtic de les superpotències posa al món en perill d'extinció; les instem a què ens divorciïn, a què deixin d'estar indestructiblement lligades per una espiral armamentista sens fi. Quant als europeus, per exemple, pel que fa als europeus occidentals: volem ser independents encara que amics d'EE.UU. Finalment, hem de recordar la nostra fita comú: la desnuclearització d'Europa, l'allunyament de la política de blocs, la reunificació del

continent. Ens calen noves idees, suggeriments d'accions i propostes; crearem un Comitè depenent del Comitè d'enllaç amb aquesta finalitat. Fins l'any vinent... a Holanda.

Però, érem a Assís. Un cop enllestida la sessió de clausura gran part dels assistents es traslladà a l'església de Santa Maria dels Àngels, punt de partida de la **marxa fins la Roca d'Assís**. Obren la marxa dos grups de dones; un d'ells amb un llarg tros de roba lila, que fan onejar més d'una dotzena de dones. Canten, s'amaguen al dessota. Darrera una enorme teranyina, símbol dels campaments de dones de Greenham Common i La Rag-natella, formada per fils de llana que va creixent ininterrompudament. Finalment, una mena de "cuca" formada per desenes de dones i un enorme tros de roba violeta. Es succeïxen les cançons i consignes en un clima realment preciós, emocionant. Al voltant alguns, força homes, que s'ho miren, ens ho mirem, bocabadats amb clara enveja als ulls en sentir-nos exclosos del sentiment de fraternitat que es tradueix als seus ulls (la **sisterhood** de què parlen les dones de Greenham), per no ser capaços d'aquella comunicació. La marxa continua; ens acompanyen cançons, crits en múltiples llengües, el cant i el tambor monòton i rítmic del monjo budista, els psalms dels patriarques grecs.

La nit comença a caure i les torxes que tots portem comencem a retallar llur silueta al cel. Pujades i més pujades. Arribem al poble, passem davant l'església de Sant Francesc, davant la plaça major. Encara més amunt. Els turistes ens miren astorats; ens pregunten, però malgrat les explicacions no entenen res. Arribem a l'esplanada dalt la roca. Ens rep la música preparada per la festa. Abans, però, dos parlaments finals: Lord Fefer, amb 95 anys carregats de vitalitat, defensa l'unilateralisme, el compromís moral, la necessitat del desarmament, el treball del moviment i es dona, ens dona un termini. Espera arribar als 100 anys i espera també que en aquests cinc anys s'hagin eliminat les armes nuclears d'Europa i s'estigui en camí d'eliminar-les de tot el món. Després, una companya italiana en nom del grup d'afinitat de dones parla de les relacions entre el treball de las dones a favor de la pau i els moviments feministes, de la importància dels valors femenins, els antics i alguns de nous en procés d'aparició, per al moviment, de les relacions entre homes i dones al sí el treball per la pau. Després música, ball, gatzara, èxode. Ara sí, definitivament, fins Holanda.





El grupo de afinidad de mujeres:

Violeta Ibáñez

Las mujeres participantes en la IIIª Convención Europea por el desarme en Perugia decidimos juntarnos, vernos y conocernos.

Fueron las mujeres de los comités por la paz de Italia las que lo organizaron y cuidaron de que el contacto entre todas nosotras fuera posible y fructífero. Comprobamos que nuestras experiencias en el movimiento por la paz eran muy diversas, tanto por ser personas de diferentes países como por ser miembros de diferentes grupos o colectivos: unas participan en colectivos exclusivamente formados por mujeres (Greenham Common, La Ragnatella) otras forman parte de grupos mixtos; unas provienen de la tradición feminista, otras de la izquierda histórica, otras se han incorporado al trabajo por la paz recientemente.

En los móviles del encuentro se hallaba el intercambio de ideas e información sobre nuestras dificultades y nuestra aportación específica en el trabajo por la paz, el deseo de considerar conjuntamente la contribución que podíamos hacer en cuanto mujeres a esta IIIª Convención y la discusión de futuras acciones comunes a nivel europeo.

El debate que se entabló a lo largo de la semana, y que concluyó con una puesta en común de las ideas que aparecieron en cada uno de los grupos, se centró en torno a cuatro temas:

- a) Relación entre el feminismo y el pacifismo: la contradicción hombre-mujer en el movimiento por la paz.
- b) Experiencias de lucha no-violenta.
- c) Diálogo entre el Este y el Oeste.
- d) Cultura de las mujeres, cultura de la paz.

La dinámica de estos encuentros de mujeres, al igual que en el resto de las discusiones de la Convención, fue el de dar e intercambiar opiniones más que el intentar llegar a conclusiones.

Al hacer el balance de la actividad de los grupos de afinidad de mujeres en el diario de la Convención constatamos

que los resultados positivos (conocer-nos mutuamente e intercambiar opiniones sobre las diferentes realidades) fueron parejos a concepciones diferentes de nuestro trabajo en el movimiento por la paz, generalmente debidas a trayectorias políticas y culturales diversas.

La misma palabra "pacifismo" no tiene idéntico significado para todas; ni tampoco la palabra "no-violencia" que para muchas significa resistencia activa no-violenta, para otras comporta un riesgo de pasividad, para algunas sólo es un método de lucha mientras que para otras implica una compleja elección de vida. Por ejemplo, las mujeres del campamento de la Ragnatella situado ante la base militar de Comiso (Italia) en la que se han instalado misiles crucero nos explicaron que prefieren la acción directa no-violenta porque privilegia la asunción clara y definida de la responsabilidad individual, a la vez que contribuye al cambio de modo de vida en esta sociedad, aun antes de cambiar las instituciones. La acción directa no-violenta la llevan a cabo en pequeños grupos que permiten utilizar todo el potencial de energía de cada persona y actuar con nuevas formas imaginativas capaces de sorprender a las autoridades.

Las áreas de mayor afinidad se dieron entre las mujeres italianas, inglesas (Greenham Common), alemanas y españolas, mientras que las divergencias más notables se dieron con las soviéticas, y no sólo por la ausencia de las pacifistas independientes del Este sino también a causa de la concepción de la relación mujer-paz.

Para la mayor parte de las mujeres presentes, muchas de las ideas para construir la cultura y la política que pueden erradicar los mecanismos que llevan a la guerra han emergido de la experiencia del movimiento femenino y feminista. El modo de hacer política de las mujeres parte fundamentalmente de la práctica de la cotidianeidad y es este carácter específico de la acción feminista el que muchas mujeres proponemos incorporar otra vez en la lucha

contra la carrera de armamentos, la estructura de poder militar, la economía de guerra...

En cambio esto no es así para las soviéticas; según ellas las mujeres deben olvidarse de su especificidad y luchar por la paz en sus objetivos generales.

Otra dificultad a señalar es el escaso impacto de la política y de la elaboración de las mujeres en el conjunto de las sesiones de la Convención.

En la reunión conjunta de los grupos de afinidad de las mujeres se decidió elaborar una ponencia para presentar en la sesión de clausura de manera que nuestro debate fuese trasladado a todos los asistentes.

Con respecto a futuras acciones a nivel europeo, coincidimos en la importancia de apoyar y difundir las iniciativas que se proponen llevar a cabo los campamentos pacifistas de mujeres, instalados ante las bases militares de Greenham Common y Comiso (véase este mismo número).

Las mujeres inglesas organizan una fuerte campaña contra la instalación de los misiles en Greenham del 20 al 30 de septiembre con el lema "10 días 10 millones de mujeres". Con ello se pretende hacer patente el rechazo de la población femenina a este arsenal de muerte. El deseo de todas las mujeres asistentes en Perugia es organizar junto a nuestras compañeras inglesas 10 días de actividad en nuestros respectivos países, en los que se dé a conocer el trabajo por la paz en el campamento de Greenham, su modo de vivir y de organizarse. En Barcelona también deseamos apoyar esta iniciativa con nuestra presencia junto a ellas, por lo cual organizamos una excursión a Greenham el último fin de semana de septiembre, excursión a la que os animamos a todas a participar.

Finalmente, hay que señalar la voluntad de tener contactos internacionales más asiduos entre nosotras; el siguiente paso tal vez sea la realización de una Conferencia Internacional de mujeres que las compañeras inglesas de la CND propusieron organizar.



Carta abierta de la Delegación española a todas las delegaciones

Hace treinta y nueve años que el continente europeo está sesgado por una brecha que dificulta el intercambio de los pueblos, voluntades e iniciativas de uno y otro lado. La historia de postguerra de nuestro continente es la historia de su militarización y progresiva dependencia de las superpotencias, la del ahondamiento de esa brecha. Las armas nucleares y convencionales, la dependencia económica y política, la supuesta búsqueda de seguridad a través del rearme han convertido a Europa en un rehén de las superpotencias. Nunca antes nos habíamos sentido tan inseguros, pese a las armas que dicen instalar para defendernos. Tal vez ha llegado el momento de cambiar nuestro concepto de seguridad, de decir claramente que el movimiento por la paz europeo considera que la auténtica seguridad supone una desvinculación de las superpotencias, ruptura con la dinámica de bloques y la lógica bipolar. La doble decisión de 1979 de la OTAN contribuyó a despertar a los europeos de su sueño; una marea de sensatez ha recorrido Europa. Nuestro continente ha de ser neutral, hemos de ser leales a nosotros mismos, como justamente propone la declaración inicial de la END.

No obstante, desde 1980 dos hechos han modificado sustancialmente el "equilibrio" europeo, con posterioridad a la Convención de Bruselas: 1) La entrada del estado español en la OTAN por decisión del gobierno de UCD (1982); 2) el inicio del proceso de instalación de los euromisiles (1983). Si, se han empeñado en instalar los euromisiles contra la voluntad de los pueblos que han de acogerlos. Si, el estado español continúa en la OTAN contra la oposición mayoritaria de los españoles, claramente reflejada en un sinfín de encuestas de opinión.

Parece que se trata de dos hechos irreversibles. Sin embargo, en Holanda se ha abierto, momentáneamente, una ventana de esperanza. El gobierno holandés todavía no se ha atrevido a dar el sí definitivo a la instalación de los misiles de crucero. En el estado español se produjo en 1982 un cambio de gobierno. Si bien el PSOE había participado en las movilizaciones de 1981 e hizo de la promesa de un referéndum para que los españoles pudieran manifestar su voluntad de salida de la OTAN un punto central de su campaña electoral, declaraciones cada vez más frecuentes de sus dirigentes evidencian un cambio de postura. Esos dirigentes parecen haberse convertido en firmes portavoces del atlantismo, defensores de la lógica bipolar y de la guerra fría. Por otro lado, ese referéndum no llega, no sabemos si lo convocaran, ni si la pregunta será suficientemente clara.

Estamos discutiendo aquí, en Perugia, cómo reformular nuestra estrategia, cómo

escapar de la trampa del dilema de defensa nuclear o de defensa convencional, cómo vincular el movimiento europeo a los países del Tercer Mundo, cómo separarnos de la política de bloques. De ahí que, a nuestro entender, el movimiento por la paz se juegue mucho en Holanda y España. Que no se instalen los euromisiles en Holanda, que España salga de la OTAN, son para nosotros tareas fundamentales del movimiento europeo. Serían dos ejemplos gozosos de cómo los pueblos recobran su protagonismo en la construcción de su futuro, un protagonismo que en Europa se les niega desde 1945. Hay europeos que creen que Europa empieza al norte de los Pirineos. Puede que algunos españoles también. Cuando se habla de dejar de ser rehenes, de impedir una guerra en territorio europeo, no hay Pirineos que separen o salven de nada: todos estamos en la misma nave. Sí, hemos de aprender a ser leales a nosotros mismos. Como ciudadanos de los diversos países europeos, tenemos todos nuestros objetivos de lucha específicos y nuestra lealtad concreta; como europeos, sin embargo, debemos lealtad a la desvinculación de nuestro continente de las superpotencias. Y, por tanto, como europeos occidentales, de la OTAN. De ahí que, insistiendo, creamos que España y Holanda son dos puntos de referencia inexcusables del movimiento europeo para 1985 y los años venideros.

La delegación del estado español, de acuerdo con lo anterior, quiere expresar su solidaridad con esa lealtad europea y pedir a las restantes delegaciones su apoyo y solidaridad recíproca con la campaña en favor del referéndum para la salida de la OTAN y en contra de la permanencia de las bases norteamericanas. Otros compañeros europeos empiezan a plantearse lo mismo. Si, Europa ha de ser neutral, ha de alejarse de los bloques, pero eso sólo será posible si el estado español se desvincula de la OTAN. Podría abrirse un camino de ejemplos a imitar que nos lleven a esa Europa libre de armas nucleares de Polonia a Portugal que todos queremos. Europa empieza realmente más allá de los Pirineos, en Gibraltar.

Por último, puesto que creemos que son varios los países que se plantean la problemática de su vinculación con la OTAN, convocamos a todos los grupos interesados el sábado día 21 a las 9.30 h. en la sala 12 de la Facultad de Letras para hablar de "Estrategias del movimiento por la paz en relación con la OTAN".

Perugia, 19 de julio de 1984
La delegación española

Al llarg dels mesos de setembre i octubre, el Senat té previst debatre la llei d'objecció de consciència. Ara bé, aquesta llei o millor dit, les dos lleis en què s'ha desdoblant el projecte inicial del govern, una ordinària i un altre de sols dos articles, orgànica, no recullen gens ni mica les aspiracions dels objectors, i poden convertir-se en un nou intent frustrat de regular la negativa d'alguns joves a fer el servei militar.

Si mirem una mica enrera, veurem que des de 1971 hi ha hagut set intents de regular l'objecció, sense que cap d'ells s'hagi arribat a aplicar. Així per exemple, l'única llei enviada pel Consell de Ministres del General Franco que fou rebutjada per les seves "Cortes" fou un projecte de llei d'objecció de consciència. Més tard, i després d'altres intents frustrats, s'aprovarà l'article 383 bis del Codi de Justícia Militar, que condemnava i encara condemna a qui es negués a fer la mili a penes de 3 a 8 anys de presó.

Al desembre del 76 el Govern aprovà el "Decreto Ley Regulador de la Objeción de Conciencia de carácter religioso", que només acceptava els motius religiosos i obligava a fer un servei militaritzat no armat de tres anys. Pràcticament cap objector s'hi va acollir, per la qual cosa no es va poder aplicar, essent empresonats els objectors en aplicar-li's l'article 383 bis del Codi Militar.

Més tard, els diferents Governos d'UCD redactaren diversos avant-projectes que mai no eren aprovats pel Consell de Ministres, i quan l'aprovaren trigaren un any en remetre'l a Les Corts, on va quedar aparcats.

Amb aquests precedents, el Govern de Felipe González va aprovar al més de novembre del 83 el "Proyecto de Ley Orgánica Reguladora de la Objeción de Conciencia y la Prestación Social Sustitutoria". Aquest projecte, que ha estat modificat al Congrés, té quatre defectes fonamentals: 1) no reconeix l'objecció al servei militar com un dret de la persona, en no poder fer-ho tothom ni en tot moment; 2) es viola el dret a la intimitat del "presumpt objector"; 3) imposa una prestació substitutòria entesa com un càstig, amb un règim penal duríssim i 4) oblida el Servei Civil per la Pau com un camp on fer la prestació.

No es reconeix com un dret

El primer punt a criticar és que l'objecció no s'entén com una opció que té dret a exercir qualsevol ciutadà, sinó com un fet que cal regular, limitar i controlar. Així, es crea el "Consejo Nacional de la Objeción de Conciencia", que decidirà qui pot ser objector i qui no. Qui vulgui objectar haurà de presentar una instància explicant els motius pels que no vol fer la mili, aportant si vol proves o testimonis del seu comportament,



La llei d'objecció

Xavier Rius (*)



ideologia o creences. La llei diu textualment: "Los españoles sujetos a obligaciones militares que por motivos de conciencia en razón de una convicción de orden religioso, ético, moral, humanitario, filosófico u otros de la misma naturaleza, sean reconocidos como objetores de conciencia..."

D'aquest paràgraf en podem treure dos fets negatius. En primer lloc diu "sean reconocidos", quan hauria de dir "serán reconocidos", el que vol dir que l'existència d'unes motivacions dels tipus aquí esmentats no implica necessàriament ésser reconegut objector.

L'altre aspecte negatiu es que oblida o ignora les motivacions polítiques o antimilitaristes, que són comunes a gran part d'objectors.

Quan diem que no es pot objectar en tot moment i que per tant no reconeix el dret a l'objecció és perquè només es pot fer ús del dret fins dos mesos abans d'anar a la mili, o bé un cop aquesta s'ha acabat.

La llei diu que la instància al Consell Nacional suspendrà la incorporació a files si es fa fins dos mesos abans, no dient res del que passaria amb qui ho digui dins d'aquests 60 dies. Podem pensar que aquests s'hauran d'incorporar a la mili i en el termini de mig any el Consell dirà què passa. Si el Consell ho denega, es podrà recórrer i mentrestant acabar la mili. No seria absurd que quan el frustrat objector ja hagi fet la mili li diguin que no l'havia de fer? Si es resol el seu expedient abans d'acabar-la, la llei no diu si hom li descomptarà el temps que ja porta de servei substitutori.

Un grup parlamentari presentà una esmena (que fou rebutjada) que deia que el jove havia d'ésser informat per l'administració del dret a objectar. En

no existir aquesta informació prèvia, molts joves no s'ho plantejaren fins última hora, produint-se el cas comentat, negativament, tot just fa un moment.

El que si deixa clar la llei és que no es podrà objectar durant la realització de la mili. Això és un pas enrrera, ja que actualment es pot exercir aquest dret durant la mili.

Aspectes inconstitucionals

D'altra banda, hi ha dos aspectes probablement inconstitucionals del projecte de llei. En primer lloc, l'obligació d'explicar els motius pels que no es vol fer la mili; que sembla una contradicció amb l'article 16-2 de la Constitució, que diu que ningú pot ésser obligat a declarar sobre el seu pensament, religió o creences.

El segon aspecte anticonstitucional és que el Consell Nacional de l'Objecció podrà demanar a terceres persones o organismes que aportin documents o testimonis. Així, un funcionari del Consell podrà demanar un informe del comportament del presumpte objector al sargent de la guàrdia civil, al veí del costat, al batlle de la localitat o un informe a llurs professors d'ètica i religió de l'època d'estudiant. D'aquesta forma, el dret a la intimitat desapareix.

Cal dir que a la majoria de països europeus el Consell o Tribunal pot demanar dades que constin a registres públics, com són els antecedents penals, però no pot investigar la vida privada o pública de l'objector.

L'últim aspecte negatiu del Consell és la seva formació. En aquest hi haurà, entre d'altres, un representant del Ministeri de Defensa i un objector.

Si això a simple vista pot semblar quelcom positiu, la cosa és un xic més complicada.

Recentment, va tenir lloc un Consell de Guerra contra un objector basc acusat de "injurias al ejército", per una carta que dirigí al Capità General explicant voluntàriament els motius pels quals es declarava objector. En haver un representant de l'exèrcit entre les persones que hauran de valorar les sol·licituds, podrien repetir-se fets com aquest.

Pel que fa a l'objector, aquest serà nomenat pel Ministre de la Presidència. Qui serà aquest?, un amic del Ministre o un membre del partit del Govern? Quin grau de representativitat té una persona anomenada a dit?

Amb aquesta llei, l'article 383 bis del Codi de Justícia Militar tornarà a ésser aplicat a molts objectors: als que es neguin a fer la instància o vegin rebutjades llurs sol·licituds; en segon lloc, als qui objectin durant els dos mesos anteriors a la mili i es neguin a començar-la; i en tercer lloc al qui objectin un cop l'han començada.

¿Servei Civil o càstig?

Les principals crítiques a la Prestació Social Substitutòria remarquen que s'enfoca com un càstig per dissuadir al "possible objector" de fer-ho. Mentre la mili dura 12 mesos, la prestació durarà de 18 a 24 mesos. El règim penal que patirà l'objector és molt dur. Així, "qui falti més de 3 dies sense causa justificada del seu centre, dependència o unitat" serà condemnat a una pena que anirà de 6 mesos a 2 anys i 4 mesos. Qui es negui a fer la prestació serà condemnat a una pena de 2 anys i quatre mesos a 6 anys, condemna similar a la d'un estafador o d'un infanticida. Per últim, aquests delictes, si es fan en temps de guerra, són sancionables fins a 20 anys de presó.

Una altra esmena rebutjada al Congrés fou la que proposava que els objectors no poguessin fer d'esquirols en una vaga. Amb aquest règim penal tan dur serà fàcil enviar els objectors, com un ramat de xais, a trencar totes les vagues que calguin.

Quant als camps on fer la prestació, n'inclou molts on hi ha personal en atur, de manera que els objectors ocuparem llocs de treball. S'oblida la possibilitat de fer el Servei Civil en entitats que lluiten per la pau i els drets humans.

En estudiar aquesta llei, el Moviment d'Objectors de Consciència (M.O.C.) de l'Estat espanyol ha anunciat el seu propòsit de fer-la inaplicable amb la desobediència civil. La lluita dels qui no volen col·laborar amb els senyors de la guerra encara va per llarg.

* membre del Moviment d'objectors de consciència.



Nord-Sud

La desnutrición: un trágico

La desnutrición es, a la vez, la causa y la consecuencia de las enfermedades que ocasionan cada día la muerte de 40.000 niños en los países subdesarrollados. La falta de alimentos ha matado más niños que los que han fallecido a causa de cualquier guerra, terremoto, inundación u otro desastre similar. Es su enemigo más encarnizado: les acecha a todas horas, en secreto.

Y sin embargo, en una gran parte de los casos la desnutrición es invisible para un observador no experto. Pero, aun este hambre escondido es letal.

Lo más horrendo de este implacable asesino es que el número de sus víctimas crece cada año. La Organización de las Naciones Unidas para la Agricultura y la Alimentación (FAO), calcula que, de continuar las tendencias actuales, a finales de siglo el número de niños gravemente desnutridos pasará de los 600 millones.

Y para los que sobreviven, la vida se convierte en una inacabable y dolorosa lucha cotidiana. El primer efecto en el niño de una dieta alimenticia inadecuada es la pérdida de energía. La apatía y la reducción de la actividad del crío mal nutrido disminuyen su integración con el ambiente que le rodea, privándole de experiencias estimulantes y educativas; su rendimiento a todos los niveles será más bajo y sus oportunidades futuras, escasas. Aunque no se vean enfermos a simple vista, estos niños difícilmente llegarán a tener una existencia normal y digna.

Estas son malas, pésimas noticias. Afortunadamente las hay buenas también. Como ha pasado con frecuencia en la historia de la humanidad, el aumento de los problemas ha producido simultáneamente nuevas soluciones y, al mismo tiempo, oportunidades nunca vistas.

Una revolución para la supervivencia

En los últimos años, recientes avances sociales y científicos se han conjugado para poner a nuestra disposición los medios necesarios para llevar a cabo una revolución sanitaria en favor de la infancia, con un coste bajo y en un corto espacio de tiempo. Si se logra contar con el compromiso efectivo de los gobiernos y de la población podría reducirse a la mitad la desnutrición y la mortalidad infantiles antes de 1990. Es decir, podría salvarse la vida de 20.000 niños cada día.

Ahora mismo, pueden tomarse

cuatro sencillas medidas para iniciar la batalla final contra el hambre, que no dependen de complicados cambios económicos sino de una voluntad política sincera de mejorar la situación de todos los pueblos de la tierra.

Medidas inmediatas

1) Gráficas de desarrollo

La mayoría de madres con hijos desnutridos no tiene medios de saberlo: ¿la desnutrición es muy a menudo invisible? El uso masivo de gráficas de desarrollo, junto al control regular del peso, pueden hacer *visible* la desnutrición y paliar en gran medida su incidencia.

2) Lactancia materna

La campaña extensa de promoción de las ventajas de la leche materna podría salvar cerca de un *millón* de vidas infantiles al año. En las comunidades pobres la alimentación a base de leche en polvo, a menudo disuelta en agua no potable y administrada en un biberón no esterilizado, provoca la muerte de muchos niños y la desnutrición de muchos más.

3) Rehidratación oral

Cerca de *cinco millones* de niños mueren cada año por deshidratación provocadas por infecciones diarreicas. Mediante la administración oral de una solución de azúcar, sales y agua, la mayoría de ellos podría salvarse. Estamos ante el avance médico potencial más importante del siglo.

4) Inmunización

Las nuevas técnicas de conservación de vacunas y el incremento de asistentes cuidados prima-

rios hacen posible la inmunización universal. El coste de la protección contra las enfermedades más importantes es sólo de *5 dólares niño*.

Por otro lado, la confianza en la supervivencia de los hijos fomenta la reducción de la tasa de natalidad. Todo descenso significativo de la tasa de natalidad se ha visto siempre precedido por una caída importante de la tasa de mortalidad infantil.

Medidas a largo plazo

Con las cuatro tácticas descritas es posible mejorar mucho la situación a corto plazo, pero para erradicar definitivamente el hambre del mundo se harán necesarias medidas adicionales a largo plazo. He aquí algunas:

1. *Aumento de la población agrícola.* — en especial entre los pequeños campesinos. El incremento de los alimentos producidos por las familias campesinas más pobres del mundo, para su propio consumo, es más importante en la lucha contra el hambre, que el aumento de la producción global agrícola, en razón a que la



mal que tiene solución

James Grant

cantidad de cereales extras que se necesitan para cerrar la "brecha de las calorías" es pequeña; menos del 2% de la producción mundial, y menos del 20% del grano que consume anualmente el hemisferio norte. Por hectárea, las fincas pequeñas podrían producir más que las más extensas, si los granjeros tuvieran acceso a préstamos, capacitación, riego, tecnología y mercados.

2. *Investigación agrícola.*— centrada en las necesidades de los pequeños cultivadores. En las naciones industrializadas se investiga como aumentar la productividad de grandes latifundios que utilizan tecnología costosa y pocos trabajadores. Los problemas y necesidades de los países en desarrollo, donde abunda la mano de obra, son muy distintos. De ahí la urgencia de investigaciones tendientes a aumentar la eficacia de las fincas pequeñas y la producción de "cosechas para el pueblo".

3. *Reforma agraria y empleos.*— La preocupación por el aumento en el número de los campesinos sin tierra, causado por la creciente concentración de la propiedad en unas pocas manos, ha de ser un tema prioritario.

Familias que, por generaciones han vivido de sus finquitas, las están perdiendo; se convierten en pordioseros o se ven forzados a emigrar a las ciudades, donde sólo les espera la miseria. Es urgente revertir esta tendencia. La solución definitiva al problema del hambre requiere obviamente que los desheredados tengan terrenos para cultivar o empleos e ingresos para comprar alimentos.

4. *Planificación familiar.*— Los nacimientos demasiado frecuentes socavan el estado nutricional y la salud de madres e hijos. De ahí que la planificación familiar sea otro medio importante de reducir la mortalidad entre ellos y de mejorar su salud.

5. *Subsidios alimenticios.*— Incluso muchas de las familias que gastan en alimentos más de 3/4 partes de sus ingresos, no pueden evitar la desnutrición de sus hijos a causa de los precios. Si los 100 millones de niños de las familias más pobres del mundo permanecen en estado de desnutrición, el ciclo destructor de mala salud, poca energía y baja productividad, se perpetuará en la próxima generación.

Las experiencias realizadas sugieren que para romperlo, durante épocas de gran vulnerabilidad, se deben repartir subsidios alimenticios entre la gente de las zonas que se encuentran en peor situación.

Suministrar alimentos adecuados a mujeres embarazadas que sufren desnutrición, es lo más efectivo para interrumpir el círculo vicioso de pobreza-hambre-enfermedad-pobreza. No hay que olvidar que el peso bajo al nacer es el responsable de casi la mitad de la mortalidad infantil en el Tercer Mundo; y la buena nutrición de la madre es el factor más decisivo en el peso del recién nacido.

También es imprescindible que la madre se alimente adecuadamente durante el período de lactancia. Es indispensable, por consiguiente, que las madres de escasos recursos reciban alimentos

complementarios en esa época.

Otro momento crítico en que los subsidios pueden salvar muchas vidas, es durante el período de destete, cuando muchos niños pobres reciben una dieta deplorablemente escasa o inadecuada.

6. *Enseñanza nutricional.*— Es otro elemento vital de los servicios básicos comunitarios y de la atención primaria de salud. Ni el desarrollo económico, ni el aumento de la producción agrícola, ni los subsidios alimentarios, podrán reducir de forma significativa y permanente el número de las víctimas del hambre, si éstas no saben que alimentos les convienen.

La capacitación de los trabajadores de desarrollo, debe incluir enseñanzas de salud y nutrición que puedan transmitir luego a sus vecinos para que mejoren sus hábitos dietéticos y sanitarios.

Conclusión

Es posible emprender ahora el ataque más eficaz que se haya realizado contra la desnutrición. Las oportunidades que existen hoy, pueden usarse como punta de lanza para romper el círculo vicioso de hambre y subdesarrollo, obteniendo a corto plazo mejoras significativas de gran envergadura.

Se necesitan cambios fundamentales, sociales y políticos, para borrar de la faz de la tierra el horror de la pobreza en masa propagadora del problema del hambre. La reforma agraria y la creación de nuevos empleos a una escala proporcional a la dimensión del problema, no ocurrirán de la noche a la mañana. Pero ambas son urgentes y, por ser difíciles, no deben abandonarse. Se debe seguir exigiendo mayor justicia social porque la desnutrición es tanto consecuencia de la injusticia, como factor de su perpetuidad.

* Director executiu de la UNICEF.
Aquest article de James Grant es basa en "El estado mundial de la Infancia", informe editat per UNICEF.





PRIMAVERA PER LA PAU

La campanya *Primavera per la pau* fou plantejada ambiciosament per part dels grups pacifistes d'arreu l'estat. La Coordinadora de grups pacifistes coincidí en uns eixos d'actuació: sensibilització, actes coincidents en el temps el 20 de maig, concentració i manifestació a Madrid el 3 de juny. Tothom sabia que l'acte de Madrid seria comparat amb aquell altre a la Ciutat Universitària, quan el PSOE, els seus dirigents, tenien una actitud pública ben diferent respecte de l'Aliança Atlàntica. La comparació, l'examen es superà amb bona nota. La premsa parlà força de les grans accions de Barcelona i Madrid; accions menys espectaculars a llocs menys centrals passaren, però, pràcticament desapercebudes. Per això aquest dossier sobre la passada primavera recull sobretot cròniques d'activitats (només d'algunes, altrament hauriem fet un número monogràfic) poc conegudes, silenciades: Valladolid, la marxa per l'Aragó, Pals, Manresa. Us oferim, doncs, un mosaic incomplet de testimonis gràfics i escrits. Recordeu, però, que foren més dels que ells volen i diuen.



20 de maig a Barcelona: Tú també hi eres, oi?

No volíem ser la Hiroshima del demà. Escoltàvem remors de guerra i patíem per nosaltres i pels altres. Desconfiàvem dels governants i dels poderosos. Ens sentíem pacifistes. Esperàvem que el moviment per la pau pugui deturar l'engranatge bèl·lic. Sabíem, però, que és dura la lluita i que haurem de ser-ne molts. Érem partidaris d'un moviment ampli, obert i eficaç. Creïem que aquest moviment pot aportar un aire innovador als esquemes tradicionals de "fer política". Pensàvem que calen formes imaginatives d'expressar la nostra protesta. Sabíem que éren molts els que estem per un món sense guerres: havíem d'ajuntar-nos per demostrar-ho. Teníem voluntat d'enten-

dre'ns, de posar-nos d'acord quants més millor. Buscàvem una mena d'acció que ens engresqués a participar-hi. Volíem que fos una acció en la que tots ens sentíssim participis i imprescindibles. Intuíem que una acció així no la podia convocar ningú concret: l'havíem d'autoconvocar tots, persones o grups. Aspiràvem no sols a manifestar el nostre desig de pau: volíem també viure un moment de pau, de joia i de felicitat. I pensàvem en una cadena humana, del carrer Varsòvia al Consulat nord-americà. Intentàvem simbolitzar l'enteniment dels pobles per damunt dels blocs. Sentíem que ens deien que la neutralitat no era possible: ens irritàven però no ens convencien. Seguíem

pensant que la neutralitat espanyola és el nostre gra de sorra a una terra en pau. I desitjàvem ser neutrals en una Europa sense blocs i lliure d'armes nuclears. També volíem decidir el nostre futur. Estàvem convençuts que tots som experts quan es tracta de les nostres vides i de la nostra supervivència. Per això demanàvem un referèndum clar i ara per a sortir de l'OTAN. I explicàvem que tampoc volem les bases. Fèiem el que podíem, avisàvem a tothom que coneixíem. Pensàvem que ens quedava molt per fer, perquè volíem ser molts.

...I fórem cent mil.

Josep



Primeres Jornades sobre el perill de guerra nuclear



Del 21 al 27 de maig quan la cadena humana començava ja a ser una dada en la història social recent i una experiència en la memòria personal dels que hi havien participat, es celebraren a Barcelona les "Primeres Jornades sobre el perill de guerra nuclear i les perspectives dels moviments pacifistes", amb una assistència de públic que de vegades superà el miler de persones.

L'interès i el nivell d'informació del conjunt de les sessions fou elevat. Hi havia coincidència, però, en assenyalar que el to de molts dels ponents era excessivament acadèmic i que, en general, com va dir Víctor Viñuales a la darrera sessió, allò que diferenciava aquestes jornades d'un congrés de dentistes o de podòlegs només era el contingut del que es deia, però no la forma de dir-ho: clarament un excés de formalisme en un moviment que pretén ser alternatiu.

Resumir les ponències de les 35 persones (només 7 de les quals eren dones) que varen participar a les diferents taules, és impossible. Només volem anotar algunes de les coses que es van dir.

Victor Millán —del SIPRI—, va comentar la situació actual dels arsenals nuclears.

E.P. Thompson i Dorothy Thompson —de la END— proposaren les mesures unilaterals de desarmament com a vies per aconseguir un desarmament multilateral autèntic, i van criticar durament les converses bipolars entre les grans potències, que mai no han portat a cap reducció sinó a un augment regulat dels arsenals nuclears; les converses sobre armaments no són intents de desarmar-se sinó de tranquil·litzar l'opinió pública i de reduir el debat sobre les opcions de "defensa" als experts. Contra els partidaris de les negociacions bipolars, van defensar la necessitat de pluralitzar les vies del desarmament mitjançant mesures unilaterals com mantenir un status no nuclear o desarmar-se nuclearment de forma unilateral, no entrar a formar part de cap bloc militar o sortir d'aquell en el que s'estigui, crear zones desnuclearitzades, etc.

E.P. Thompson va parlar també de les armes nuclears com a símbols del poder, símbols de la amenaça permanent a l'altre bloc i del domini sobre els propis aliats. En aquest sentit, els euromissils són militarment innecessaris, la seva funció és la de simbolitzar la submissió europea als Estats Units. Va proposar diverses vies combinables (congelació nuclear als EE.UU., rebuig dels euromissils als països afectats, creació de zones desnuclearitzades a Escandinàvia i d'altres llocs, lluita pels drets polítics a l'Europa de l'Est, polítiques de neutralitat activa arreu, etc.) per aconseguir un doble propòsit: la desnuclearització de l'"escenari" europeu, i una major independència respecte de les grans potències.

Ambdues coses són les premisses d'una retirada total de les tropes i forces nord-americanes i soviètiques d'una i altra part d'Europa. Va cloure la seva intervenció dient que Espanya pot jugar un paper molt important en la defensa de la neutralitat activa i el no alineament si surt de l'OTAN i desmantella les bases militars estrangeres.

Franck Barnaby —ex-director del SIPRI—, va comentar les anomenades "tecnologies emergents" i les diverses utilitzacions que hom pot fer-ne (armes nuclears de contraforça per a un primer cop, armes convencionals altament sofisticades o armes defensives de poc cost i molta eficàcia).

Robin Jenkins va relacionar els problemes del militarisme i del perill de guerra amb els de la fam, la misèria al Tercer món i la crisi ecològica. Criticà durament les societats capitalistes que prenen el PNB com a indicador de benestar, i digué que el PNB contabilitza per igual armes i aliments quan la producció de les unes va en detriment de la producció dels altres. Va recordar també que vivim en un planeta de recursos limitats en el qual és inviable un creixement econòmic i industrial il·limitat i és intolerable un malversament de recursos com el que signifiquen el militarisme i el consumisme mentre persisteixen la fam, la misèria i les desigualtats socials.

Heather Hunt va explicar i recrear l'experiència i el clima del campament de dones entorn de la base militar de Greenham Common, i dos membres del Partit dels verds de la República Federal Alemanya van aportar documentació sobre l'increïble grau de militarització de les zones de

l'Alemanya occidental frontereres amb els països del Pacte de Varsovia (Hessen, i en concret Fulda Gap).

L'acte final de les Jornades fou una taula rodona on participaren Carlos Otamendi (de la Comisión anti-Otan de Madrid), Mariano Aguirre (del Grupo de información sobre paz y desarme de la Asociación Pro-Derechos Humanos, de Madrid), Rafael Grasa (del Comitè Antinuclear de Catalunya), Xavier Rius (del Moviment d'Objectors de Consciència de Barcelona), Juan Gutiérrez (de la Asamblea Ecológica de Donosti), Marisa Rodríguez (del Movimiento por la paz, el desarme y la libertad, de Madrid) i Víctor Viñuales (del Colectivo por la paz y el desarme de Zaragoza). La presència d'una persona del Movimiento por la paz, el desarme y la libertad (vinculat al PSOE), va distorsionar en certa mesura el debat i va polaritzar les intervencions entre ella i els altres, la qual cosa restà temps a la possibilitat d'aprofundir en el debat entre els diversos "pacifismes" realment existents en aquest país. Així i tot, el debat fou el més viu i amè de les jornades; es plantejaren qüestions importants per al moviment i hom pogué conèixer no sols les idees sino també les actituds i formes de fer dels diferents participants.

Un cop acabades es veien dues vies de continuïtat de les jornades; complementàries. Unes trobades més informals, vivencials i quotidianes, amb gent dels moviments pacifistes de l'estat i de l'estranger, i també unes altres jornades amb formulacions polítiques més concretes i contundents: sobre la "neutralitat possible i necessària", per exemple. Temps al temps.

MANRESA, silenci per la pau.



Unes 1.000 persones participaren a Manresa a la cadena humana per la pau el propassat 20 de maig. Tot sortint de diversos punts de la ciutat, els manifestants coincidiren entre el col·legi "Reinaxença" (símbol de la cultura i el progrés) i l'Ajuntament (símbol dels poders públics). Un cop formada la cadena es cantà L'ESTACA de LLuis LLach, es guardà un minut de silenci per la pau i el desarmament, i hom alliberà un colom simbòlic. També es simulà un atac nuclear mitjançant material pirotècnic.



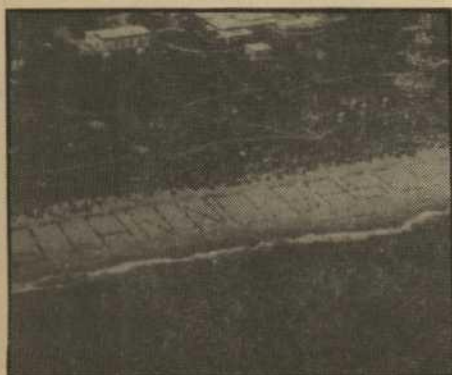
Pals, el clam de la pau

La Primavera per la pau també arribà a les comarques gironines; aquest cop a la platja de Pals. La convocatòria havia estat signada per 17 entitats civiques, partits polítics i centrals sindicals. Malgrat que el temps es mostrà insegur durant tota la jornada assistiren més de 1.500 persones.

L'acte lligà denúncia amb **happening**, tot seguint les indicacions dels Comitès per la pau gironins. A 2/4 de 12 començaren a arribar al lloc de concentració les primeres caravanes, una d'elles en bicicleta des de Figueres, una altra a peu en manifestació-sandvitx des de La Bisbal. A 2/4 d'una s'encetava l'acte. Es llegí un manifest amb quatre punts fonamentals: convocatòria d'un referèndum clar i sense trampes per sortir de l'OTAN; desmantellament de les bases i altres instal·lacions militars estrangeres; desenvolupament d'una política de neutralitat activa i solidària amb els pobles d'Europa i de la resta del món; desnuclearització d'Europa i dissolució dels blocs militars.

Un cop llegit el manifest es col·locà una placa commemorativa en una roca; tot seguit els manifestants es dirigiren cap a la zona de la platja situada davant Ràdio Liberty i dibuixaren sobre la sorra amb els seus cossos les paraules "OTAN NO, BASES FORA". Les dimensions de cada lletra eren de 15x24 metres. Posteriorment intentaren formar una cadena humana per tal d'entregar el manifest (en català i anglès); però no sortí cap representant de les instal·lacions, després de 30 minuts d'insistència.

Finalment, el presentador manifestà el desig dels organitzadors d'informar de l'acte al govern i al poble dels Estats Units mitjançant la tramesa del manifest al President i al Congrés dels EE.UU., al **New York Times** i al **Washington Post**; l'acte es clogué amb l'audició de "El cant dels ocells" mentre un nen i una nena alliberaven un colom blanc.



Madrid: 3 de juny Mig milió de neutralistes



"Bases?, Quines

La manifestació a Madrid va ser tan *sonada* que s'en parlà fins i tot a Washington, on la reacció fou de sorpresa en sentir el lema de "Bases fora". "Bases?, quines bases?", van preguntar-se els homes de Reagan. "A España no hi ha bases" van exclamar. I l'endemà mateix, Alan Rosenberg, portaveu del Departament d'Estat nord-americà va convocar els mitjans de comunicació per explicar que: "no existen bases norteamericanas en España, solamente bases españolas en las que las unidades militares norteamericanas están estacionadas en apoyo de la defensa nacional de España y común de Occidente, de común acuerdo entre ambos gobiernos" (*El País*, 5/VI/84).

Sembla doncs que les bases són espanyoles perquè és espanyol el seu responsable titular, un general o vicealmirall, segons els casos. Ara, els de fora són més i millor armats:

—a Rota (Cádiz) hi ha 5.100 militars i

776 civils nord-americans, amb 44 avions de reconeixement, una estació naval de comunicacions i diversos dipòsits de combustible.

—a Torrejón hi ha 4.050 militars i 680 civils, 79 avions militars, serveis auxiliars de manteniment, centre de comunicacions, etcètera.

—a Zaragoza hi ha 2.034 militars, 190 civils, 48 avions "caça", 5 avions cisterna, 5 helicòpters, serveis de manteniment i centre de comunicacions.

—a Morón (Sevilla), 390 militars, 45 civils, 15 avions cisterna, serveis de manteniment i estació naval de transmissions.

200 militars nord-americans més estan repartits entre les estacions de comunicacions de l'Estartit, Estaca de Bares, Guardamar, Humosa, Inoges, Menorca, Sóller. 18 més estan a l'estació meteorològica i sismogràfica de Sonsesa, i altres 5 als polvorins de Cartagena. A més, els Estats Units tenen destinats temporalment a Es-

un y
ralistes

Valladolid contra el militarisme:

A Valladolid la primavera per la pau fou vistosa i continuada; moltes i variades han estat les accions contra la realització de la desfilada del dia de les FF.AA. En destaquem algunes.

El 26 de març unes 300 persones participaren en una plantada d'arbres, uns 20, a les "medianes" del passeig Zorrilla, és a dir, a la part del carrer que calia enrrunar per permetre el pas dels tancs.

El 13 de maig més de 500 persones intentaren formar una cadena humana; foren violentament dispersades per la Policia Nacional que en detingué 12, requisà els rodets fotogràfics de la premsa i cintes magnetofòniques dels corresponents de Ràdio Valladolid i Ràdio Cadena. Una de les detingudes ha presentat denúncia per mals tractaments. El mateix dia es produí una manifestació de més de 10.000 persones contra la política fiscal de l'Ajuntament on es sentiren nombrosos crits contra el dia de les FF.AA. i els pressupostos militars.

El 14 de maig s'inicià una vaga de fam per "denunciar públicament la immoralitat que suponen los actos de exaltación militar, la violencia que azota nuestra sociedad y los desmesurados gastos dedicados al ejército y armamento en detrimento de los sectores más desfavorecidos de la sociedad" (manifest dels vaguistes). La solidaritat "con los que pasan hambre forzosamente debido a la estructura consumista de la sociedad" fou iniciada per 20 persones, arribant-se finalment a 40. Van rebre ajuts per cobrir les despeses d'aigua i propaganda; l'èxit els acompanyà, i a més a més eren poc consumistes: els hi sobraren 25.000 pessetes que enviaren a Nicaragua. El dia 20, tot coincidint amb la sortida dels vaguistes, 2.000 persones es manifestaren contra l'OTAN, les despeses i les bases, com a molts altres llocs de la península ibèrica.

El 21 de maig, inici de la setmana de les FF.AA. es realitzà una "sentada" silenciosa que fou disolta per la policia; hom detingué 36 persones (entre d'elles 23 religiosos), tres de les quals han presentat

panya 735 militars de les Forces Aèries, 600 de la Marina, i 20 més de l'Exèrcit de terra. Són les xifres oficials. Probablement caldria afegir-hi tots els qui s'ocupen dels serveis auxiliars en els diferents ports que visiten els vaixells de la VI^a Flota (Barcelona, per exemple).

La propietat formal de les bases és espanyola, certament, però hom no pogué entrar a la de Torrejón quan la investigació inicial de la "síndrome tòxica": coses de la "lletra menuda" del Tractat Bilateral.

El sr. Romberg, doncs, no resulta gaire convincent. Malgrat tot, no ens barallarem per això: tant si són espanyols com si són nord-americans no ens convenen, perquè la "defensa nacional de España" i la bomba de Palomares no lliguen ni amb cola.

Seguirem insistint: "Bases fora!". Voleu? Enteneu per què?

Diego Corrientes



denúncia per haver rebut descàrregues de porres elèctriques.

L'endemà, 22 de maig, sant tornem-hi! Nova "sentada" i 50 detencions; un cop en llibertat, tornen a seure's: nova detenció; en sortir de comisaria encara tingueren forces per començar de bell nou, aquest cop envoltats per una gran cadena humana amb gent cantant cançons de temàtica pacifista.

El 27 de maig, dia de la desfilada oficial, 4.500 participaren en la concentració antimilitarista convocada en un parc natural als afores de la ciutat. L'acte durà 10 hores; tingué un caire clarament festiu, amb grups de folk, rock, jazz, teatre de carrer, titelles, etc.

Valladolid, qui som?

Durante los dos últimos meses y con motivo de la celebración del día de las FF.AA. ha habido aquí una movilización casi diaria. Desde el punto de vista de la organización existen varias cosas: 1) un **Comité por la paz y el desarme** que se creó a propuesta de Justicia y Paz y en el que trabajan muy activamente dominicos junto con antiguos militantes del MC; 2) Un **Comité antinuclear por la paz y el desarme** que es la continuación y reconversión del comité antinuclear que existía ya el año pasado y que es una especie de arca de Noé como tantas otras. Finalmente —y para oponerse a la celebración del día de las FF.AA.— las dos organizaciones anteriores se juntaron formando el **Comité de Ciudadanos por la paz y el desarme**, en el que además está la Federación de Asociaciones de Vecinos (que aquí no sólo se ha mantenido sino que se ha implantado mucho en los últimos tiempos).

El principal debate en estas organizaciones es actualmente si la orientación de las mismas tiene que ser abiertamente antimilitarista. Eso ha llevado a algunos enfrentamientos en la coordinadora estatal, como sabéis.

Está en fase de constitución un **Centro de Información y Documentación** para el estudio de los problemas de la paz y el desarme. La iniciativa para ello la hemos tomado en la Facultad de Económicas y trabajamos en el asunto un grupo de profesores y alumnos de esta facultad. Se ha conseguido que la Junta de Gobierno de la Universidad aprobara la creación del Centro hace un par de meses. Hemos recibido ya documentación de las varias campañas inglesas y el Centro ha sido reconocido como organización no gubernamental por el Departamento de Desarme de las NN.UU. La idea es proporcionar información a personas, organizaciones e instituciones de la región. El próximo curso publicaremos un boletín (esperamos que con fondos de la Universidad de Valladolid).

(P.F.B.)

Quines bases?"





La Marcha a Aragón. corriendo por la paz

Era tal que un 29 de Enero del año en curso cuando una pequeña representación de 8 o 10 localidades aragonesas tuvo la descabellada idea de proponerse realizar una **Marcha a Aragón por la Paz**.

Decían que el movimiento pacifista no podía seguir tan solo circunscrito a Zaragoza capital, como un símbolo más del centralismo en nuestra tierra. Había que buscar en esa campaña "**Primavera por la Paz**", una propuesta, una respuesta de protagonismo genuinamente aragonés y descentralizado.

Todo estaba bien planeado, excepto un pequeño detalle: ¿Quién demonios va a correr esos 1.000 km. que nos hemos propuesto realizar? ¿Quién colaborará durante 17 etapas en la preparación de los actos en aquellas localidades donde hay poca gente? ¿Quién participará en las mesas de más de 50 charlas debate?

Sin plantearnos muchos más problemas, a parte de los antes expuestos, algunos de nosotros decidimos solicitar hora en el psiquiatra.

Bueno, pues dos meses después en la plaza del Torico de Teruel, unas 150 personas arrancaban a correr, llevando un simbólico ramo de olivo, en las manos de un diputado socialista y de un director de una escuela del estado, ambos de Teruel capital.

Los que asistimos a la primera etapa, éramos pasto de la zozobra. La respuesta de Teruel (donde hay poco de casi nada) había sido buena, pero ¿qué pasará cuando lleguemos al primer pueblo "final de etapa"?

Nuestra zozobra se esfumó en Monreal. Con la llegada de más de 200 corredores y corredoras se desarrollaron en la Plaza Principal, una serie de simbólicos actos pacifistas que culminaron con una costillada bastante menos simbólica, seguida de la correspondiente verbena nocturna. En existiendo "Pan y Juegos" —como en Roma— todos los temores se habían disipado. Por cierto, los 2 curas del pueblo, llevaban una marcha en el cuerpo, que no dejaron pegar ojo a los corredores venidos de fuera hasta las 5 de la mañana, con las terribles consecuencias que esto les acarreó en el desarrollo de la etapa del día siguiente (las etapas se hacían en fines de semana).

Desde este momento, más que una marcha, se genera un cúmulo de sensaciones, anécdotas y amistades difíciles de olvidar,

para quienes la vivimos durante varias o todas las etapas.

Para un conocedor de nuestra tierra, del vacío cultural y vital a que viene siendo sometida por los intereses centralistas, resulta difícil de comprender la participación de multitud de pequeños pueblos. Sólo la vitalidad del sentimiento pacifista, lo inatacable de su discurso y lo atractivo de su presencia en la calle lo puede explicar.

Ciertamente, con una participación desigual, más de cien localidades dieron y recibieron espíritu y color a esta marcha. Más de 3.500 corredores jóvenes y a veces no tan jóvenes —pongamos 72 años, por ejemplo— prestaron sus pies a esa kilométrica serpiente anti-OTAN. Esto sin incluir Zaragoza donde ya se estaba preparando el final de la Marcha, el día 20 de Mayo.

Quien piense que eso del pacifismo es moda, nos tendrá que explicar a los aragoneses, esa estela de más de 40 colectivos que la **Marcha a Aragón por la Paz** ha dejado a su paso. Colectivos pequeños y casi totalmente integrados por gente independiente —el pacifismo aragonés no tiene color partidista— y que en próximas fechas iniciarán su andadura para crear la Coordinadora de Organizaciones Pacifistas de Aragón.

Entre tanto, expoleados por el desarrollo de la Marcha, el personal en Zaragoza, comienza a preparar un final de la Marcha como "Dios manda".

Darle una vuelta a la ciudad de más de 20 kms., portando entre los corredores "este ramo de olivo, engalanado con las cintas recordatorias de los pueblos aragoneses comprometidos con la Paz y que os podría contar de las aventuras que ha disfrutado a lo largo de su recorrido" (Comunicado final de la Marcha, HOJA DEL LUNES 21-5-1984).

Quince mil personas esperaban en una glorieta en Zaragoza, tras su recorrido por la ciudad.

A las 12.30, recibida la columna de corredores y encabezados por Otilia, la serpiente de la Paz, enfilábamos con las charangas y grupos de corredores y encabezados por Otilia, le serpiente de la Paz, enfilábamos grupos de animación hacia el Parque Grande, donde comeríamos y bailaríamos juntos hasta las "tantas" de la noche, en la fiesta pacifista y verbenera que allí organizamos al aire libre.

El importante esfuerzo realizado durante aquellos meses, nos tenía clavada una espina y estábamos decididos a sacárnosla. ¿donde?. En la capital del reino, el tres de junio; así rezan las crónicas:

Los aragoneses dieron la nota

"Fue más o menos sobre las doce menos cuarto, las columnas de manifestantes se pusieron en marcha por el paseo de Delicias. El bloque integrado por pacifistas aragoneses no había logrado llegar ni de cerca a Legazpi, que se encontraba literalmente bloqueada por decenas de miles de personas. Así pues, la pancarta firmada por los colectivos pacifistas de Aragón fue desplegada en un punto relativamente próximo a la cabeza teórica del monumental desfile, precedida de un grupo de animación cuyos integrantes, ataviados con trajes de arlequines, tocaban instrumentos de percusión. Justo delante avanzaban los mutilados republicanos de la guerra civil española, al borde del llanto alguno de ellos, asegurando que sus propias personas son la muestra de que es preciso evitar por todos los medios el horror de futuras guerras.

Un helicóptero de la policía sobrevolaba la marcha, provocando sonoros abucheos cada vez que descendía sobre los manifestantes. En cada tramo del desfile, rivalizaban en ingenio para inventar pareados contra la OTAN y las bases americanas. Finalmente se impuso el clásico "OTAN NO, BASES FUERA" pero coreado a ritmo de samba. Amén de otras cosas variadas, salían a relucir consignas protagonizadas por el presidente González y el ministro Morán. Viejos militantes comunistas se quedaban estupefactos cuando centenares de jóvenes con vestimentas inverosímiles y caras pintadas cantaban "Ni yanquis, ni rusos, queremos ser pitufos". HERALDO DE ARAGON, 5 de junio de 1984.

Temblad, Señores de la Guerra, porque ese pacifismo sincero y global, no forzado por un cambio de "timón de última hora", sino cada vez más asumido en todas las facetas de la vida cotidiana, empieza a echar raíces en nuestro Aragón y va a ser difícil extirparlo. Si no, al tiempo.

Muchos recuerdos de Zaragoza

José Luis Martínez



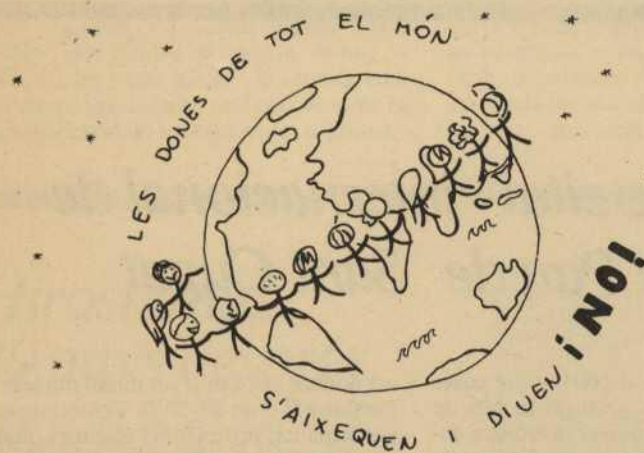


Informacions breus

GREENHAM COMMON:

10 MILLIONS de DONES 10 DIES

SIGUEM RESPONSABLES!
PER LA SUPERVIVENCIA DEL PLANETA!
DETUREM LA MÀQUINA DE LA GUERRA!
LLUITEM PER ELIMINAR-LA!



20→30 Setembre GREENHAM COMMON

Les dones de Greenham Common, com podeu veure al full de convocatòria que ens han demanat que traduïm i difonguem, ens criden a ser responsables, a lluitar per eliminar la màquina de guerra, per deturar-la. Ens diuen d'afegir-nos a aquest NO que volen sentir de totes les dones del món: "si vols assumir la teva responsabilitat, deixa de ser còmplice i VINE! Et demanem que vinguis el dia 20 de setembre i et quedis 10 dies". Els diversos grups afins de Barcelona i l'estat espanyol, el grup d'afinitat de

dones de la Convenció de l'END a Perugia, la coordinadora estatal d'organitzacions pacifistes, la Campanya pel desarmament i la desnuclearització totals, acordaren solidaritzar-se.

Es faran diverses accions aquí, a casa nostra. El CANC organitza un viatge a Greenham el darrer cap de setmana de setembre. Pots demanar informació a: **En peu de pau**, Gran de Gràcia 126, pral-1ª, T. 2179527, a **Casal de la pau**, C/Cervantes 2, pral, T. 3183994

III Premis periodístics "Justícia i Pau"

La Comissió General Justícia i Pau, en el marc de la seva Campanya "Desarmament i Desenvolupament per a la Pau", i amb la finalitat de fomentar la sensibilització sobre els problemes del desarmament, desenvolupament, drets humans i pau, convoca amb la col·laboració de la Caixa d'Estalvis de Catalunya, uns III premis periodístics per a premsa i ràdio que s'ajustaran a les següents

BASES

1.—Tots els articles, reportatges, entrevistes o informes que optin el premi, hauran d'haver estat publicats o emesos entre el 15 de març i el 15 d'octubre de 1984 a qualsevol publicació periòdica o emissora.

2.—El tema serà: **Desarmament i desenvolupament per a la Pau**, i els treballs podran referir-se a aquest enunciat general o bé a algun dels aspectes que es considerin importants d'ell, i estar referits a l'àmbit que es prefereixi —internacional, europeu, etc.—.

3.—S'acceptaran treballs en qualsevol de les llengües de l'Estat Espanyol.

4.—El premi de premsa està dotat amb cent mil (100.000) pessetes. El premi de ràdio està dotat, igualment, amb cent mil (100.000) pessetes.

5.—Els treballs s'enviaran a **Comissió General Justícia i Pau**, Rivadeneyra, 6, 10è. pis. **Barcelona-2**.

En el cas de la premsa per quintuplicat —podent ser fotocòpia quatre dels exemplars—. En cas d'haver estat publicats amb pseudònim, la identitat de l'autor haurà de ser certificada pel director de la publicació.

Per a programes de ràdio, n'hi haurà prou amb remetre una còpia de l'espai o sèrie d'espais emesos, certificant dia i hora d'emissió.

6.—El termini de recepció de treballs finalitzarà el 25 d'octubre de 1984.

7.—La composició del jurat es donarà a conèixer, junt amb el veredict, abans del 30 de novembre d'aquest mateix any.

8.—No es mantindrà correspondència amb els concursants ni es tornaran els treballs rebuts.

COMISSIÓ GENERAL JUSTÍCIA I PAU, Rivadeneyra, 6-10è. **Barcelona-2**. Amb la col·laboració de la **Caixa d'Estalvis de Catalunya**.

Barcelona, 15 de març de 1984.

Referèndum sobre l'OTAN

Gran concurs de preguntes

Setembre és el mes del concurs, del gran concurs de preguntes sobre l'Otan. Ja ho va dir l'estratega sr. Luns: tot depèn de la pregunta. Pendre el pèl a 25 milions de persones, però, no és cosa fàcil, exigeix fantasia. Exercitem la nostra imaginació, demostrem la nostra maduresa, seguim-els hi el joc, pensem QUINA ÉS LA MILLOR PREGUNTA PER A REAGAN I EL NOSTRE GOVERN? S'admeten tota mena de preguntes trobades en solitari, per grups d'amics o en família. Un jurat completament imparcial —del qual formen part entre d'altres, Máximo, el dibuixant, i José Antonio Labordeta, el que canta— elegirà les preguntes més originals, interessants, alucinants o probables. Les 14 seleccionades es publicaran a l'octubre i serviran per a confeccionar una "quiniela" pacifista.

Contradictoris com som, hem previst "premis" per a estimular la participació. Els dos primers són una visita al campament de dones de Greenham Common, o a veure acompanyats dels verds, les instal·lacions alemanyes de l'OTAN. El tercer premi és un viatge a Zaragoza o qualsevol ciutat espanyola on hi hagi gent pacifista (per a poder comprovar que som molts més dels que ells volen i diuen).

La teva pregunta, juntament amb el teu

"Ja has enviat la teva pregunta a En peu de pau?"



Joseph Luns, ex-secretari de L'OTAN.

nom i cognoms i adreça, les has de fer arribar a l'adreça de la nostra revista (**En peu de pau**, c/Gran de Gràcia, 126 pral. 08012-Barcelona).

L'iniciativa del concurs va sorgir del Comitè Antinuclear de Catalunya (CANC), que l'organitza juntament amb el Colectivo por la paz y el desarme de Zaragoza, el Comitè del Guinardó per la pau i el desarmament, la Plataforma por la paz de Salamanca, el Comitè de acció por la paz y el desarme de Madrid, la Plataforma por la paz y el desarme de Aviles, Silenci per la pau de Tarragona, Paz y Desarme de Alicante, On-

da Verde/Germinal de Madrid, Grupo ecologista maragato de Astorga, Comité Antinuclear por la paz y el desarme de Valladolid, Comité Anti-Otan de Murcia, Paz y cooperación de Madrid, Colectivo riojano por la paz y el desarme, DEBA de Euskadi, Asamblea por la paz de Granada, Iniciativas por el desarme y la emancipación de los pueblos de Jaén, Comité Anti-Otan de Madrid, Comisión Anti-Otan de Madrid, Coordinadora ecologista de Madrid y la Asamblea por la paz y el desarme de Sevilla.

Esperem les vostres preguntes... i bona sort!

El proper 16 d'octubre, Dia Mundial de l'Alimentació

El Dia Mundial de l'Alimentació va ésser establert, l'any 1979, per l'Organització de les Nacions Unides per a l'Alimentació i l'Agricultura (FAO), en la data de l'aniversari de la seva fundació, és a dir, el 16 d'octubre.

Amb aquesta diada anyal es pretén de sensibilitzar l'opinió pública sobre les causes i greus conseqüències dels problemes alimentaris mundials. Al mateix temps, es vol desvetllar un sentiment de solidaritat internacional enfront del tràgic problema de la fam que encara pateixen centenars de milions d'éssers humans.

L'any passat més de 140 països van celebrar la diada amb tot un seguit d'actes cívics, artístics i educatius. Per la seva banda, la FAO publica, amb motiu de la diada, diversos materials informatius que poden demanar-se a la seva oficina de Roma. (Via delle Terme de Caracalla 00100 Roma.)

Universitat internacional de la Pau de Sant Cugat

No podem estar-nos de dir quatre coses sobre la Universitat, malgrat que la data de tancament ens obliga a deixar la crònica detallada per al proper número de **En peu de pau**.

La Universitat celebrà les seves sessions del 30 de juliol al 4 d'agost al Liceo Borja. Els 300 alumnes tingueren ocasió de participar a múltiples sessions de debat organitzades amb un cert caire monogràfic: cadascun dels dies estava destinat a un tema o àrea de treball. Així, per exemple, la Universitat s'encetà amb el tema "Desequilibris socials, polítics, econòmics i ecològics en el món actual" i es clougué amb el tema "El perill de guerra nuclear i les alternatives pacifistes". De la Universitat no estigué absent el tema reivindicatiu; el propi rector, el premi Nobel de la Pau Adolfo Pérez Esquivel, ho expressà clarament a l'acte inaugural en demanar que les potències mundials establissin un "Fons mundial per a la vida i desenvolupament dels pobles"

tot donant el valor d'un míssil nuclear ("un Pershing II o un SS-20"). Posteriorment els participants, professors i alumnes, manifestaren moltes vegades la seva preocupació reivindicativa per diferents temes espanyols: el comerç d'armes, el referèndum pendent, les creixents despeses militars, la falta de compliment de promeses com el 0,7%, etcètera. I això, malgrat que, com senyalà encertadament Johan Galtung el darrer dia, els temes espanyols eren els grans absents del programa oficial de la Universitat.

En resum (recordem que al proper número comptareu amb una crònica més detallada), la Universitat començà el seu camí. El balanç general fou, com manifestaren els assistents a l'assemblea final, positiu i tot-hom considerarà que la iniciativa havia de continuar, tot millorant alguns dels lògics defectes que es produeixen a qualsevol "primera edició".

Coordinadora estatal d'organitzacions pacifistes: resum i crònica

Els dies 30 de juny i 1 de juliol es celebrà a Madrid la darrera trobada de la Coordinadora estatal d'organitzacions pacifistes. Assistiren 52 grups alguns d'ells eren al seu torn coordinadores. L'ordre del dia fou el següent: 1) alguns aspectes organitzatius sobre el funcionament de la Coordinadora; 2) valoració de la campanya de primavera; 3) Propostes d'acció tardor-hivern; 4) Convenció de Perugia; 5) Segona trobada dels grups de l'estat (jornades de debat). Els punts que absorbiren més temps de la trobada foren, naturalment, el 2) i el 3). Quan a la valoració de la **Primavera de la Pau**, intervingueren 23 col·lectius. La majoria de les valoracions foren molt positives per la gran participació, el treball de base i la inserció al teixit social, la contestació dels actes oficials de la setmana de les FF.AA., etc. També es valorà molt positivament l'aportació de la tercera consigna de les accions a Catalunya: "Per un estat espanyol neutral en una Europa sense blocs ni missils, que després fou també adoptada per tota la coordinadora. Tanmateix, es sentiren també algunes valoracions crítiques, referides sobretot a coses a corregir: l'excés de protagonisme que tingueren a Madrid les personalitats polítiques, el fet que la manifestació tingués una capçalera encara que formada per membres de base de grups de tot l'estat), una certa tendència a burocratitzar el moviment, que s'expressava en les continuades referències a la necessitat de crear coordinadores regionals, etc.

Pel que fa a les *propostes d'acció*, s'inicià una discussió que caldrà continuar els dies 8 i 9 de setembre. Els acords presos foren: formular *en positiu* el nostre rebuig a l'OTAN i les bases afegint la tercera consigna abans esmentada; realitzar accions en commemoració de les explosions d'Hiroshi-

ma i Nagasaki els dies 6 i 8 d'agost; fomentar accions de solidaritat amb el campament de dones de Greenham Common els dies 20 al 30 de setembre dins la campanya "10 milions de dones, 10 dies"; realitzar accions *coincidents en el temps* durant la setmana del 24 al 30 d'octubre, setmana en pro del desarmament convocada per NN.UU.; realitzar durant *el mes de desembre* una campanya en contra del servei militar obligatori i a favor dels objectors de consciència (els dies triats són, en principi, l'1 i 2); fomentar a Perugia la solidaritat amb la nostra lluita dels diversos moviments per la pau europeus.

Sobre la taula quedaren bàsicament dos temes: la *propera acció estatal unificada* (*quina?*, *quan?*) i la decisió sobre diverses iniciatives del CANC i d'altres grups (el concurs de preguntes sobre el referèndum de l'OTAN, les manifestacions de "pinotxos" o "vamos a contar mentiras", pensades per ridiculitzar cadascuna de les habituals declaracions dels de dalt que diuen "uf" quan abans havien dit "fu", etc.).

El punt més important és, òbviament, la *propera acció estatal unificada*. La discussió es centrà a la proposta de la Comissió Anti-OTAN de Madrid de celebrar un *referèndum simulat* el 30 de novembre; alguns grups manifestaren el seu desacord per considerar que era massa aviat per donar per acabada la campanya de sensibilització (com podria significar la realització tan ràpida d'un simulacre de referèndum) i que un referèndum alternatiu només tenia justificació si: el govern no el convocava (aleshores es podria aprofitar la convocatòria de les eleccions municipals o legislatives per fer-ho a cadascun dels col·legis electorals en una taula instal·lada fora); o bé si realment, un cop convocat, la pregunta resultés

inacceptable per falta de claredat (aleshores es podria organitzar un de paral·lel a cadascun dels col·legis electorals). En qualsevol cas, encara queda molt de treball a fer i qualsevol **referèndum popular generalitzat** hauria de ser seriós, ben organitzat i amb capacitat d'arribar a la quasi totalitat de la població: altrament es giraria en contra dels grups organitzadors. Naturalment, res no impedeix continuar organitzant referèndums a pobles, escoles, centres de treball, etc., com a forma de sensibilitzar la població.

El CANC (Comitè Antinuclear de Catalunya) i el Comitè del Guinardó per la Pau i el Desarmament proposaren un esquema d'actuació diferent: accions descentralitzades coincidents en el temps durant la primera part de la tardor; *marxes interterritorials* (Catalunya-Aragó, Castella-Andalusia) que vagin establint xarxes comunicatives entre els diferents pobles i preparant el terreny per l'acte final. *Dos o tres setmanes* abans del referèndum es podria fer una *gran cadena humana* (des de Rota a Girona, des del País Basc fins Madrid, etc.), que fes que a tots els quilòmetres del recorregut hi hagués algun acte, alguna expressió, es fes quelcom relacionat amb l'expressió de la ferma voluntat de la població de viure en pau, allunyada dels blocs i sense instal·lacions militars estrangeres al seu voltant. Una proposta, doncs, encara poc acabada (es realitzara probablement durant la primavera) però amb el mèrit de la imaginació i el repte; i ja se sap només engresca allò que planteja reptes difícils de superar: Posar *En peu de pau* gran part de la geografia peninsular.

La discussió continuarà a la propera reunió de la Coordinadora, el 8 i 9 de Setembre.

Hiroshima, 39 anys després

El 6 d'agost, 39 aniversari del primer bombardeig atòmic, tingué lloc a Hiroshima una manifestació antinuclear i per la pau en la qual participaren més de 50.000 persones. En el transcurs de la concentració, Takeshi Araki, batlle de la ciutat va donar a conèixer el nom de les 4.315 persones que en el transcurs dels darrers 12 mesos havien mort a conseqüència de les radiacions de la bomba, amb la qual cosa, i quasi quaranta anys després, la xifra de les víctimes segueix augmentant.

També a l'Estat espanyol es va commemorar Hiroshima. A Madrid, la Comissió anti-OTAN va penjar una enorme pancarta amb forma de bomba a la Cibeles. A Barcelona, el Comitè Anti-OTAN de "9 Barris", va editar i penjar un cartell que reproduïa la portada del "Diari de Barcelona" que donava la notícia de l'explosió d'Hiroshima.



Accions d'estiu



Les accions en favor de la pau i el desenvolupament no s'aturen, ni tan sols en èpoques de vacances. Aquí teniu una selecció del calendari d'aquests mesos:

1 juliol-28 Set: marxa per la pau de Londres a Assis (Itàlia)

juliol-setembre: actes, seminaris sobre no violència, desarmament i Tercer Món a Cun de Larzac (França).

22 de juliol-6 d'agost: Pelegrinatge per la pau a Pantex, Texas, on hi ha una instal·lació nuclear.

25 juliol-15 d'agost: camp internacional d'estiu contra els Cruise, organitzat pel Comitè italià per la Pau. Comisio (Sicília).

29 juliol-5 d'agost: una "volta" en bicicleta de vuit dies per quatre camps d'aviació militars danesos.

4/5 d'agost: Marxa i manifestació contra el reactor ràpid (supergenerador) de Malville. Contra l'energia nuclear i euromissils. Malville (França).

5-9 d'agost: Conferència de la xarxa nord-americana de no violència sobre el tema de "La no violència en l'educació i l'acció".

6-19 d'agost: Marxa juvenil (menors de 21 anys) per les bases militars i nuclears situades a Gran Bretanya. Organitza la joventut de C.N.D.

6 d'agost- 8 de setembre: Marxa per la pau des de la base de Mutlangen (on són els Pershing II) fins Bonn. Hom passarà per d'altres instal·lacions.

12-19 d'agost: Camp juvenil de gentes de l'est i l'oest amb el títol de "La joventut europea per la pau, el desarmament i el desenvolupament". Hünigsberg (RFA).

15-30 setembre: Accions a Fulda Gap (Hessen/RFA).

22-24 setembre: un cap de setmana d'accions descentralitzades a EE.UU. en contra de la guerra a diverses bases i instal·lacions militars. Organitza Mobilization of Survival, contacte, 853 Broadway, Room 2109, New York, NY 10003.

A més, heu vist alguna sessió dels Jocs Olímpics per televisió? Doncs és possible que la cadena ABC no us hagi donat imatges de l'acció americana més important de l'estiu: **SURVIVALFEST 84**. Ha tingut dues parts: primer) la "Convenció de les gentes", en ocasió de la Convenció del Partit demòcrata (San Francisco, 13-16 de juliol). S'ha intentat que els representants demòcrates sentin les veus dels marginats: moviment per la pau, treballadors, dones, gays, negres, chicanos, vells i joves, pobres, representant de Centre-amèrica i d'altres (gairebé tots) pobles americans oprimits pel Nord més proper. La segona part ha tingut com ocasió els Jocs Olímpics de Los Angeles: museu per la pau, vigília per la pau, arribada el 3 d'agost d'una delegació japonesa amb la Flama d'Hiroshima, una Conferència internacional per la Pau i la No Intervenció (4 d'agost). Es celebrà també un **Dia per la Supervivència**, el 5 d'agost, amb una marxa massiva i una manifestació on intervingueren 5 oradors (una dona de Greenham Common, i un "verd" alemany entre els europeus). Oi que no sabeu res de tot això? Recordeu els telediaris del dia 6 d'agost? Només parlaren de l'acció espectacular de Green Peace a l'Estatua de la Llibertat. Les coses massives, de més llarg alè no mereixen atenció. També caldrà posar-se en peu de pau per protestar de la des-informació habitual.

Proliferació nuclear: atenció a l'Irà,

Qui paga mana, tot i que hagi risc de proliferació, d'augmentar el nombre de països del "club de les armes nuclears". Diverses empreses sueques i de la República federal alemanya estan discutint la possibilitat de cooperar amb l'Irà per enllestir un dels dos reactors de 1300 MW no acabats situats a la ciutat de Bushehr (Sud d'Irà). La prestigiosa publicació *Jane's Defense Weekly* (Gran Bretanya) deia el 26 d'abril que Irà estava entrant a les etapes finals del procés de producció d'una bomba nuclear, que podria enllestir-se d'aquí a tres anys. Quina relació té això amb els reactors de Bushehr?

Doncs bé, que l'any 1979, després de la revolució irani, l'empresa alemanya Kraftwerk Union (KWU) aturà el treball a la central. Al gener de 1984 aquesta empresa ha enviat 40 tècnics per tal d'estudiar què caldria per acabar la central, finalitzada en un 70%. L'única condició de la KWU seria el final de la guerra Irà-Iraq.

Irà ha demanat també la col·laboració de les empreses sueques Swedpower i Asea-Atom. Representants d'ambdues companyies han declarat que no prendran cap decisió sense el suport del govern. Un dubte plana al damunt de tota la història: haurà violat Irà el Tractat de no Proliferació nuclear que signà durant la dictadura del xa?

"En pie de paz"

Ha aparegut un llibre interessant; és "En pie de paz", una iniciativa del Centro de Documentación del Colectivo por la Paz y el Désarme de Zaragoza. L'edició ha estat a càrrec de l'Universitat d'aquella ciutat. "En pie de paz" és una proposta cultural important i engrescadora: amb una impressió i presentació gràfiques impecables, reuneix poemes, proses, articles, música escrita i obra gràfica de 54 artistes i intel·lectuals més importants de les terres de parla castellana. El llibre és important i és interessant per sí mateix i pel que representa: per la validesa de la pròpia proposta cultural i pel que significa el que una iniciativa editorial d'aquesta mena sorgeixi d'un dels primers —i escassos— centres de documentació endegats des del propi moviment per la pau. Us suggerim la seva visió i la seva lectura. Ens ho agraireu. Podeu demanar exemplars al Comitè Antinuclear de Catalunya, Gran de Gràcia 126, pral. 1ª. B-12.

Despeses profitoses

Estàvem ja acostumats a una forma de política econòmica que afirma que "els guanys d'avui són les inversions de demà i els guanys de passat demà". El que no sabem, però, és que la indústria armamentista nord-americana aplica una versió més moderna: "unes bones inversions allà on cal signifiquen més guanys avui mateix". Durant 1982 les empreses (capdavanteres a la indústria bèl·lica) **Rockwell, Martin Marietta, Lockheed, General Electric, General Dynamics, McDonnell Douglas i Northrop** donaren 1,1 milions de dòlars als "reaganites" (els homes de l'Administració Reagan). La meitat d'aquesta suma arribà als homes claus dels diversos comitès de defensa encarregats de la compra d'armes. Fou un diner ben invertit; els empresaris reberen, només en concepte de comandes per al programa **Cruise**, una suma de 668 milions de dòlars. El repartiment fou el següent: **Boeing**, 108.900.000 dòlars; **General Electric**, 300.000 dòlars; **General Dynamics**, 341.800.000; **McDonnell Douglas**, 217.800.000 dòlars.

Us proposem un joc divertit, quan torneu a llegir als diaris que algun dirigent es queixa d'un "desequilibri" favorable als soviètics (els famosos "gaps"), pregunteu-vos quina serà la nova arma i quina la indústria que en sortirà més afavorida.

Conferència internacional sobre el comerç d'armes i per al desenvolupament de noves estratègies de lluita contra aquest comerç

Tindrà lloc a Hengelo (Holanda) del 2 al 4 de novembre de 1984. La iniciativa està lligada a la campanya començada per Pax Christi holandesa l'octubre de 1982 per aturar el comerç d'armes holandeses amb el Tercer Món. Els objectius perseguits són: bescanviar informació, elaborar estratègies i iniciatives comunes, motivar els grups i moviments per la pau, els investigadors, les esglésies, etcètera. Un dels principals factors de militarització del Tercer Món és la transferència d'armes des dels països industrialitzats. Això suposa: a) creació i reforçament de la dependència política respecte de les superpotències; b) garantia de control econòmic per tal de salvaguardar l'accés als recursos naturals i als mercats del Tercer Món; c) donar suport als mandataris locals de les superpotències. S'ha generat un comerç tan actiu (segons el SIPRI —anuari 1983— el període 1977-82 la transferència d'armes havia augmentat un 80% sobre el període 1972-77, i d'aquest increment 2/3 havien anat al Tercer Món) que no n'hi ha prou amb parlar de reestructurar o reconvertir la indústria militar europea: calen solucions polítiques nacionals i internacionals i això és el que vol analitzar la conferència. Podeu demanar més informació a Pax Christi Holanda, Apartat de Correus 85627 (Boite postale) 2508 La Haya, HOLANDA.

Sabem d'alguns espanyols i catalans que pensen anar-hi; si considerem les conclusions del capítol del SIPRI-1984 dedicat a la política de defensa espanyola (vegi's traducció en aquest mateix número): les exportacions d'armes han crescut moltíssim d'ençà 1981 ("el paper d'Espanya serà cada cop més visible"), és obvi que tenim moltes coses a discutir i aprendre a Holanda.



FULDA GAP: Exercicis de pau contra maniobres militars

Fulda Gap és el nom que l'exèrcit nord-americà dona a la part central i oriental de Hessen (RFA). Segons la doctrina oficial de l'OTAN (i contra l'experiència històrica) aquest seria el punt en què caldria esperar un atac tipus blitzkrieg (infanteria, artilleria, tancs i aviació tàctica) del Pacte de Varsòvia. Resultat: una de les zones més militaritzades d'Europa; hi ha bases de missils, dipòsits per a municions químiques, armes nuclears, bases aèries, barcons preparats per hostatjar soldats. Cada any es realitzen més de 200 maniobres. D'aquí que s'hagi decidit (Köln, 5-

6 maig 1984) realitzar una gran acció de masses a Fulda Gap. Es tracta de realitzar una "obstrucció de la maniobra" i una xarxa humana, una combinació d'accions de masses amb formes de desobediència civil. Hom pensa instal·lar diversos camps per la pau a la zona d'exercicis i a prop de les instal·lacions militars. Per acabar, la xarxa humana simularà una mort massiva. L'acció es desenvoluparà del 15 al 30 de setembre. Contacte: Arbeitsgruppe Aktionsherbst'84 Fulda Gap, c/o Büro, Ohmstrasse 12, 6400 Fulda, República Federal alemanya (telèfon 0661-70828).



Debat a Manresa sobre la militarització del territori

La Coordinadora Comarcal "El Bages per la Pau" ha organitzat una trobada els propers dies 6 i 7 d'octubre sota el lema "El Moviment per la Pau i la militarització del territori". Aquesta trobada s'emmarca en la mobilització que es durà a terme en contra de les previsions del Ministeri de Defensa d'instal·lar unes casernes en el terme municipal de Rajadell, a 7 qms. de Manresa.

Els actes previstos són els següents:

Dissabte, 6 d'octubre: es formaran tres grups de treball, sobre: a) militarització del territori, OTAN i política del Ministeri de Defensa; b) alternatives de defensa, i c) intercanvi d'experiències i propostes entre

els grups que treballen el tema de la militarització del territori. Després de dinar, sessió general amb presentació de conclusions dels grups de treball i aprovació d'un manifest sobre el tema. Al vespre, "Campament per la Pau".

Diumenge, 7 d'octubre: Marxa a la zona estudiada pel Ministeri de Defensa com a lloc de possible ubicació de les casernes.

Per obtenir més informació podeu dirigir-vos a: Coordinadora Comarcal "El Bages per la Pau" c/Puigmercadal, 7. MANRESA (Barcelona)
Telf.: (93) 875 00 34.

Amb motiu del tencament de la XXV^a Campanya contra la fam a Barcelona

El passat mes de febrer es varen complir vint-i-cinc anys de la creació de la nostra entitat, **Mans Unides-Campanya contra la fam**.

Com tota cosa que comença, de primer va ésser quelcom de petit encara que ambiciós. Les persones que, al llarg dels anys, amb la seva tenacitat i generositat, han aconseguit de fer-ne d'ella una organització gran i sòlida, poc s'havien de pensar que allò tan petit esdevindria una entitat amb l'envergadura que, a hores d'ara té.

A totes elles, la nostra més sincera felicitació.

Com és natural, tota cosa que creix, exigeix un redreçament, una constant preocupació i una revisió en profunditat, que no ens ha de fer por realitzar.

La filosofia essencial que anima **Mans Unides** sempre és la mateixa, però se n'ha

de mirar de trobar noves vies a la realització de la nostra tasca, per tal d'assolir el màxim d'eficàcia en la cooperació amb el Tercer Món. Al mateix temps, hem de fer tot el que sigui possible per a donar a conèixer a l'opinió pública catalana els greus problemes que pateixen els països en vies de desenvolupament.

En aquest sentit, ens estem dedicant molt seriosament a les tasques de sensibilització, tant a nivell d'escola com del públic en general. Cal fer esment de la trobada que tingué lloc a Montserrat, on la qualitat dels participants a la taula rodona i el contingut de les diferents intervencions, ens varen donar una bona i ampla visió de la panoràmica mundial. També es va fer palesa quina es la posició dels nostres partits polítics i de l'Església envers el Tercer Món.

Aquest nou impuls que estem intentant

de donar a la nostra entitat sembla haver començat a donar el seu fruit, però, encara no estem prou contents amb els resultats econòmics.

A la diòcesi de Barcelona es recaptaren el 1983/84 al voltant de 63 milions de pts. (sense deduir despeses). Això representa un augment d'un 12% respecte l'any anterior, però la proporció per habitant i any, 11,9 pts. és bastant baixa si la comparem amb la d'altres zones d'Espanya. A tots els qui han col·laborat i fet possible la realització de diversos projectes de desenvolupament al Tercer Món, els vull agrair ben sincerament la seva generositat.

Montserrat Mas
(Delegada a Barcelona)

Anoia per la pau

Cadena humana per la pau a Igualada

El dissabte 14 de juliol més de 500 persones formaren una cadena humana per la pau al casc antic d'Igualada, reivindicant el referèndum per sortir de l'OTAN, el desmantellament de les bases estrangeres i la neutralitat espanyola en una Europa sense blocs ni missils.

Aquesta acció havia estat convocada pel col·lectiu "Anoia per la pau", format per més d'una trentena de persones que participen a títol individual. Han rebut en pocs dies el suport públic de 500 persones de diversos nuclis de població de la comarca.

Prèviament a la cadena humana, el col·lectiu havia organitzat una setmana d'actes pel desarmament i la desnuclearització totals, sobretot actes de divulgació als barris, als que hi van assistir uns centenars de persones, i tres debats sobre la neutralitat espanyola, la militarització de la societat i la política de blocs.

Sta. Margarida de Montbui: consulta popular sobre l'OTAN

Dins el marc d'aquesta setmana, l'Ajuntament de Sta. Margarida de Montbui (barri obrer d'Igualada amb municipi propi), va realitzar una consulta popular entre els veïns sobre la permanència a l'OTAN.

La iniciativa sortí de la candidatura de "Unidad Popular de Izquierdas", i tenia suport del regidor del PSUC, l'abstenció de CiU i els vots en contra de la minoria del PSOE.

Sta. Margarida de Montbui té un cens demogràfic de 8.178 persones. Per l'ocasió es va elaborar un cens electoral de 5.300, que incloïa tots els majors de 14 anys, entre els quals es va repartir una enquesta amb tres preguntes. Van participar en la consulta 3.513 persones, encara que sols 3.106 contestessin la totalitat del qüestionari. 334 esta ven en blanc i 21 foren anul·lades per raons diverses.

Els resultats de l'escrutini (el rigor i seriositat del qual ha estat autènticat per la premsa conservadora local) es van fer públics en finalitzar la cadena humana d'Igualada. Els resultats són els següents:

1.^a pregunta: ¿es usted partidario de que el estado español se desvincule totalmente de la OTAN?

—SI: 2.626. (73%)

—NO: 480.

2.^a pregunta: ¿es usted partidario del desmantelamiento de las bases militares norteamericanas y otras instalaciones de carácter militar al servicio de EE.UU. ubicadas en territorio del estado español?

—SI: 2.637. (75%)

—NO: 469.

3.^a pregunta: ¿es usted partidario de una Europa sin bloques ni misiles?

—SI: 2.889 (82%)

—NO: 217

L'Ajuntament de Sta. Margarida va donar a conèixer posteriorment un comunicat a l'opinió pública valorant l'experiència. Entre d'altres coses deia: "Somos conscientes de que políticamente alguien se rajará las vestiduras por el "referéndum" efectuado en nuestro municipio. No perseguíamos este objetivo. Simplemente hemos querido ofrecer al pueblo la posibilidad de que, libre y soberanamente, se pronuncie hoy para que mañana las generaciones venideras consigan vivir sin guerras y en Paz. (...) Nos sentiríamos satisfechos si, a partir de esta experiencia, otros pueblos de nuestra comarca, y en general los del Estado Español, llevarán a cabo tareas tan enriquecedoras y serias como la que se ha realizado en nuestro municipio".

El comunicat, que acabava exigint al govern la celebració del referèndum per sortir de l'OTAN, comentava un fet colpidor: el de "aquella mujer que sabiéndose cerca de la muerte y con enormes dificultades para andar, ha querido bajar hasta el portal —haciendo un esfuerzo sobrehumano— para entregar su voto por la Paz".



Explosions nuclears

Tard, però amb pressa. Efectivament, més d'un centenar d'explosions nuclears (a l'atmosfera i sota terra) dels nostres veïns mostren que el programa de millora de la seva *force de frappe* no és cap broma. El propassat 8 de maig els francesos explotaren un giní nuclear de 20 quilotones a l'illa de Moruroa, lloc habitual de les proves franceses. Enteneu ara per què els habitants del Pacífic no diferencienc entre moviments d'alliberament nacional i moviment antinuclear? Si voleu més informació podeu demanar el document "Moruroa, the Dirtiest Island in the Pacific, will be one-hundred bombs old in 1984" a WISE-Amsterdam, czaar peterstraat 1, 1018 nw Amsterdam, Holanda. El número de tèlex és 15018 wise nl. Ens oblidàvem, quan el govern espanyol parla de pertànyer a l'OTAN sense integrar-se a l'aparell militar i posa l'exemple francès, pensarà també en alguna bomba? Perdudes les Filipines, quina seria la nostra "illa bruta"?

CONVERSES FILOLÒGIQUES

per Pompeu de Pau

Això diuen

Expressar-se amb correcció és sempre una feina complicada. Mai no pots fiar-te de les paraules. Un dia, no trobes la que et convé, i l'altre et posa en evidència la que més estimes.

Així s'esdevé entre alguna gent que està en peu de pau, però que costa de saber de quin peu calcen quan sents algunes coses o llegeixes algunes revistes. Un dia, tot enregistrant amb el meu magnetòfon material d'anàlisi, vaig sentir dir en una reunió de la Campanya pel DDT (Desarmament i Desnuclearització Totals) el següent: "hemos de sacar a la gente a la calle", "hemos de arrastrar a la gente", "hem de bombardejar la gent amb propaganda", etcètera.

Un pacifista no hauria de dir aquestes coses. El primer va ser el verb, com sempre. Una frase com "treure la gent al carrer" resulta ja poc apropiada per la similitud que té amb la de "treure el gos a passejar"; sona despectiu. I a més, és discutible com tasca dels pacifistes: potser quan vagis a "treure" la gent no la trobis perquè ja hagi sortit, al cine, de farra, a passejar o a participar en l'acció a la que l'ha convidat un altre pacifista del barri.

Si "treure/sacar" està mal emprat, encara és pitjor "arrastrar/arrossegar" la gent, perquè, d'entrada, els hi pots fer mal i és precisament això el que tractem d'evitar. (També podria passar que no es deixin i aleshores, a més, pots rebre tú).

El nivell més alt de l'escalada lingüística és el de "bombardejar", cosa impròpia de pacifistes, ni tan sols amb propaganda.

El programa d'un moviment de pacifistes no pot ser, doncs, ni "treure", ni "arrossegar" ni "bombardejar" la gent. El que hem de fer amb les persones que ens envolten es explicar-los els problemes, els perills i les nostres idees, engrescar-los a fer coses i convidar-los a tot el que fem nosaltres.

Però si "arrossegar" a la gent no serveix com a programa, tampoc té cap mena d'utilitat com a categoria analítica. Mirem sinó el següent exemple d'ús escrit, aparegut a una publicació periòdica després de la cadena humana del 20 de maig: "habíamos conseguido 'saltar' la orla que normalmente arrastra el movimiento organizado", "existía la conciencia de que con la cadena se podía

arrastrar más gente"; "aquí carecemos de tradiciones como las de las marchas a Torrejón... en las que la gente se siente arrastrada a participar"; "el movimiento consigue arrastrar nuevos sectores" (...).

D'entrada —salvant les excepcions que arrossegues el "movimiento organizado"— a les 100.000 persones que formaren la cadena humana no les va arrossegar ningú: van anar perquè van voler. Perquè estaven per la neutralitat, contra l'OTAN i les bases, perquè estaven indignats pel bombardeig —aquest sí— pro-atlantista del govern, perquè els engrescava la proposta de la cadena, o perquè no volien que surtis malament una iniciativa d'un moviment del que es consideraven participants.

Anem, però, per la segona: un moviment és un "mogollón" de persones que es mouen per aconseguir un fi comú. Un moviment no pot arrossegar gent; és la gent la que fa el moviment. Tant la gent organitzada com la no organitzada, tant l'endrecada com la que no ho és, tant l'ordenada com la que no rep ordres de ningú; si es mouen per la pau, tots són del moviment.

"Arrossegar" gent no és, doncs, una paraula adient per als qui estem en peu de pau. Podria resultar, però, que no es tractés d'una crisi de recursos lingüístics. Potser els qui diuen aquestes coses volen ser allò que abans se'n deia "avantguarda conscient" del moviment, i que després de tants anys d'intentar infructuosament "dirigir", "instruir" o "guiar" les masses, s'hagin decidit ara a utilitzar

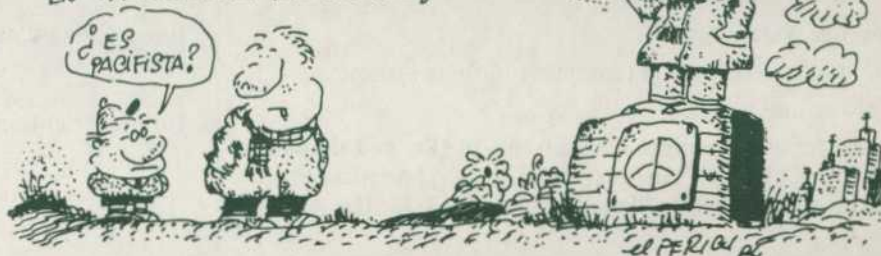
mitjans més expeditius: "treure-les", "arrossegar-les" i fins i tot "bombardejar-les" (amb propaganda, per ara).

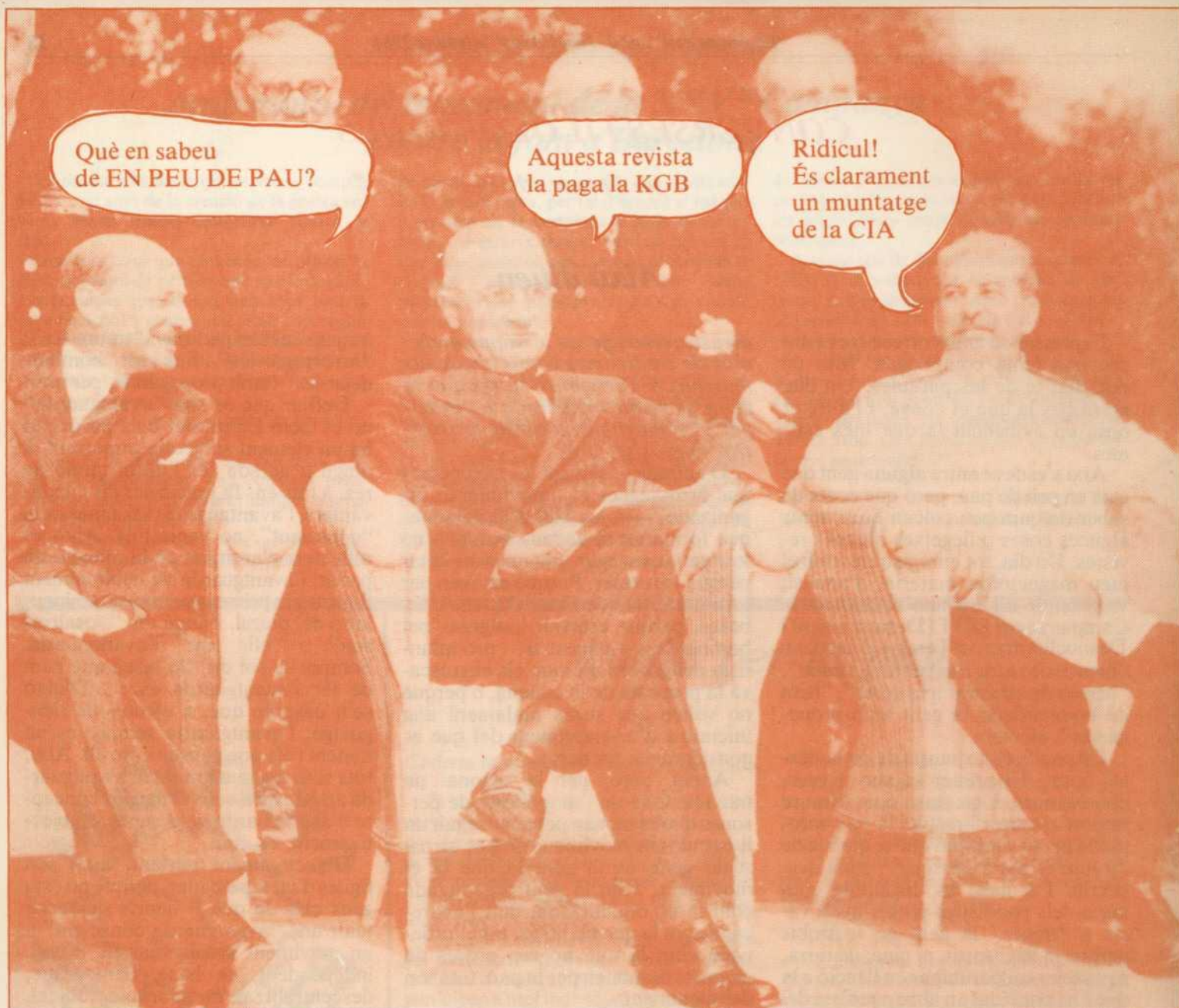
Definir què és una "avantguarda" no és fàcil. En primer lloc, perquè hi ha un element subjectiu important: a ningú li agrada ser l'últim mono de res, a tots ens fa gràcia ser els capdavaners, l'avantguarda (i si a més és la "conscient", no vegis tú!). Això es reflecteix clarament en la manera de parlar: l'avantguarda va habitualment lligada a la primera persona del singular o del plural. Ningú diu "vosaltres sou" o "ells són" l'avantguarda. Sempre se sol dir "la tasca que hem de fer l'avantguarda és...". D'això se'n desprén que, a efectes de llenguatge, l'avantguarda sempre és un mateix i els que pensen com ell. Així, tots som d'alguna manera avantguarda amb la qual cosa el mateix concepte d'avantguarda perd sentit. Subjectivament, és clar.

Objectivament parlant, això són figures d'un altre paner, perquè no està gens clar de què li hauria de servir tenir una "avantguarda conscient" a un moviment ampli, massiu, plural, independent, de base, democràtic, descentralitzat, no jeràrquic, radical, tolerant, respectuós i sense líders com és el moviment pacifista (o voldria que fos).

A més, com que totes les "avantguardes" ho són per autodesignació, no està demostrat que, cas de necessitar-les, funcionessin. Empíricament parlant, l'única "vanguardia" que funciona és la del conde de Godó, que surt al carrer cada dia. Però no està amb nosaltres.

HAY QUE LUCHAR POR LA PAZ... COMBATIR LA GUERRA...
DAR LA BATALLA AL MILITARISMO... CON QUISTAR EL
DESARME... IZAR LA BANDERA DE LA OBJECION DE CON-
CIENCIA... DERROTAR LA VIOLENCIA... ATRINCHERARNOS
EN EL PACIFISMO... NO RENDIR ARMAS AL ARMAMENTISMO...
BOMBARDEAR CON "SLOGANS" DE AMOR... AMETRALLAR LA
GUERRA FRIA... PONERSE FIRMES ANTE LA
POLITICA ARMAMENTISTA... TORPEDEAR LAS
CONSIGNAS MILITARES... ¡EN FIN: NO DESEPTAR
EN LA GUERRA POR LA PAZ!





Què en sabeu
de EN PEU DE PAU?

Aquesta revista
la paga la KGB

Ridícul!
És clarament
un muntatge
de la CIA

SUBSCRIU—T'HI

Butlletí de subscripció

En/Na.....
Cognoms Nom
que viu a.....
domicili
Població.....Districte Postal.....
Província.....amb telèfon.....
de professió.....es subscriu per un any (6 núme-
ros) a la revista **EN PEU DE PAU**, a partir del n°.....
mesos.....

Preu: subscripció normal: 900 pessetes ☐
subscripció d'ajut: 1.500 pessetes ☐
subscripció "mecenes": ☐

Formes de pagament:

- ☐ Domiciliació bancària (emplenar butlleta adjunta)
☐ Taló adjunt n°
☐ Transferència compte corrent 468-36 (**En peu de pau**),
CPVA (Caixa de Pensions, "La Caixa"), Agència Plaça
Letamendi (n° 639), Plaça Letamendi 13-22, Barcelona-
08008

Butlletí de domiciliació bancària

Els agrairia que, amb càrrec a la meua llibreta/compte
corrent n°....., facin efectiu el rebut que els hi
presentarà **EN PEU DE PAU** en concepte de pagament de
la meua subscripció anual a l'esmentada revista.

Nom i cognoms

Firma:

Agència

Banc/Caixa d'estalvis

Domicili del Banc

Població

Districte Postal

Província